

Belief in Science and Science in Beliefs: Weather Conditions and Power Clashes in
Forecasts**

Whisut Vejvarabhorn*

Abstract

Although there are weather forecasts provided by the Thai Meteorological Department as guides for the general public in the conduct of their modern life activities, why did some sellers in a suburban market of Bangkok reject the official forecasts and turn to believe in the words of a shaman on what the daily weather is going to be instead? This paper attempts to answer the question by tracing the fabric of this circumstance and argues that the weather forecasts of a shaman give them a chance to empower themselves in their struggle against being caged in by knowledge created by scientific practice and official authority, which limit the possibilities of their pursuit of economic activities. Along with literature review and fieldwork, the paper also discusses some theoretical aspects to point out that the intermingling of visibility of things is present in both the scientific and belief weather forecasts.

Keyword: meteorology, weather, science, belief, power

*Master's student in Anthropology, Faculty of Sociology and Anthropology, Graduated Program, 2 Prachan Road, Phra Borom Maha Ratchawang, Phra Nakhon, Bangkok 10200. Email: whisut.vejv@dome.tu.ac.th

**Received January 15, 2020; Revised June 1, 2020; Accepted March 16, 2021

ความเชื่อในวิทยาศาสตร์กับวิทยาศาสตร์ในความเชื่อ: ความเป็นไปของสภาพอากาศกับการ
ปะทะกันของอำนาจในคำพยากรณ์**

วิสุทธิ เวชวรรักษ์*

บทคัดย่อ

แม้ว่าการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตสมัยใหม่ของผู้คนทั่วไปจะมีคำพยากรณ์อากาศของกรมอุตุนิยมวิทยากำกับแนวเส้นทาง ทว่า เหตุใดเหล่าพ่อค้าแม่ขายในตลาดนัดแห่งหนึ่งของกรุงเทพมหานครกลับปฏิเสธคำพยากรณ์ดังกล่าวของทางการและหันไปเชื่อถือปากคำของเจ้าเข้าทรงคนหนึ่งซึ่งช่วยบอกพวกเขาว่าสภาพอากาศในแต่ละวันจะเป็นอย่างไรแทน บทความพยายามตอบคำถามนี้ผ่านการแกะรอยสถานการณ์ที่เกิดขึ้นและให้ข้อเสนอว่าการหันไปเชื่อถือคำพยากรณ์อากาศของเจ้าเข้าทรงเป็นหนทางที่ผู้ค้าในตลาดนัดเข้าถึงอำนาจในอีกวิธีหนึ่งสำหรับต่อสู้ดิ้นรนกับกรงขังของความรู้ อันถูกสร้างขึ้นจากปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์และสิทธิอำนาจของหน่วยงานทางการ อีกทั้งยังครอบคลุมความเป็นไปได้ในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของพวกเขา นอกจากนี้บทความยังอภิปรายมุมมองเชิงแนวคิดและทฤษฎีผ่านการทำงานภาคสนามและการทบทวนวรรณกรรมเพื่อชี้ให้เห็นถึงรูปลักษณะอันผสมผสานของสิ่งต่าง ๆ อันนำไปสู่คำพยากรณ์อากาศทั้งในเชิงวิทยาศาสตร์และเชิงความเชื่อเหมือน ๆ กัน

คำสำคัญ: อุตุนิยมวิทยา, สภาพอากาศ, วิทยาศาสตร์, ความเชื่อ, อำนาจ

*นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขามานุษยวิทยา คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา โครงการบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เลขที่ 2 ถนนพระจันทร์ แขวงพระบรมมหาราชวัง เขตพระนคร กรุงเทพฯ 10200 อีเมล whisut.vejv@dome.tu.ac.th

**ได้รับบทความ 15 มกราคม 2563; แก้ไขปรับปรุง 1 มิถุนายน 2563; อนุมัติให้จัดพิมพ์ 16 มีนาคม 2564

บทนำ

ท่ามกลางพื้นที่เปิดริมถนนใหญ่สี่กั๊กหนึ่งในย่านชานเมืองฝั่งตะวันตกของกรุงเทพมหานคร เหล่าพ่อค้าแม่ขายกำลังเตรียมการตั้งแผงเปิดตลาดนัดในช่วงบ่ายอ่อน ๆ ของวันอาทิตย์วันหนึ่ง ท้องฟ้าซึ่งกำลังถูกปกคลุมด้วยหมู่เมฆมืดทึมดูเหมือนจะสร้างความวิตกกังวลเล็กน้อยสำหรับการเปิดตลาดในช่วงเย็นวันเดียวกัน ชาวพยากรณ์อากาศจากฐานข้อมูลของกรมอุตุนิยมวิทยาที่ถูกประกาศผ่านรายการวิทยุและโทรทัศน์นับแต่วันก่อนว่าจะมีฝนตกเกือบทั่วไปของพื้นที่กรุงเทพมหานคร ไม่ได้ช่วยหยุดยั้งความตั้งใจทำมาค้าขายของเหล่าผู้ค้าในตลาดแต่อย่างใด กล่าวได้ว่าการล้มเลิกตั้งแผงของผู้ค้าแถบนี้ไม่ได้ขึ้นอยู่กับชาวพยากรณ์อากาศที่ถูกประกาศให้รับรู้โดยทั่วกันผ่านสื่อสาธารณะ หากแต่ขึ้นอยู่กับปากคำของบุคคลในบ้านหลังหนึ่งซึ่งตั้งอยู่ลึกเข้าไปในซอยท้ายตลาดว่าสภาพอากาศในแต่ละวันจะเป็นเช่นใด เช่นเดียวกับวันที่ที่มวลเมฆมืดครึ้มดูเหมือนจะสร้างความหวาดหวั่นต่อภาวะเสี่ยงขาดทุนหากมีการตั้งแผง ทว่า หาก “เสด็จพี่” เจ้าเข้าทรงในบ้านหลังหนึ่งซึ่งถูกเรียกขานว่าเป็นตำหนักท้ายตลาด พยากรณ์ว่าหยาดฝนจะไม่ตกต้องให้เหล่าผู้ค้าหวาดหวั่นใจแต่อย่างใดในช่วงหัววัน เหล่าพ่อค้าแม่ขายซึ่งกำลังจะตั้งแผงในช่วงบ่ายไม่กล้าไม่กล่อออกไปจากปากซอยของตำหนักก็พากันยินยอมพร้อมใจที่จะเชื่อถือคำพยากรณ์ดังกล่าวของเจ้าเข้าทรง โดยไม่มอบน้ำหนักต่อคำพยากรณ์อากาศของกรมอุตุนิยมวิทยาที่ถูกประกาศไว้ก่อนหน้านี้ อันเป็นคำพยากรณ์ภายใต้ปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ของหน่วยงานรัฐซึ่งมีอำนาจหน้าที่โดยตรงต่อวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีของผู้คนทั่วไป

บทความชิ้นนี้มีจุดมุ่งหมายศึกษาและพยายามทำความเข้าใจสถานการณ์ดังกล่าวข้างต้น ภายใต้คำถามที่ว่าทั้ง ๆ ที่คำพยากรณ์อากาศเป็นสิ่งที่ได้รับการจัดสรรโดยหน่วยงานของรัฐอย่างกรมอุตุนิยมวิทยาและมีการประกาศเผยแพร่ให้รับทราบโดยทั่วกันอยู่แล้ว เหตุใดเหล่าผู้ค้าในตลาดดังกล่าวจึงไม่เชื่อถือคำพยากรณ์ของกรมอุตุนิยมวิทยาและหันไปเชื่อฟังคำพยากรณ์ของเจ้าเข้าทรงที่ทัศนภาพของสังคมสมัยใหม่มองว่าเป็นความเชื่อแทน โดยบทความจะเริ่มกล่าวนำถึงประวัติศาสตร์การทำความเข้าใจสภาพอากาศในฐานะปรากฏการณ์ในโลกทางธรรมชาติ อันส่งผลกระทบต่อเงื่อนไขการดำรงชีวิตต่อผู้คนในโลกทางสังคม จนนำไปสู่ความพยายามสร้างคำพยากรณ์อากาศในทิศทางของแต่ละยุคสมัยในที่สุด ถัดมาจึงนำเสนอข้อมูลและประเด็นวิเคราะห์จากการทำงานแกะรอยการผลิตสร้างคำพยากรณ์บนฐานคิดแบบวิทยาศาสตร์สมัยใหม่ของกรมอุตุนิยมวิทยาเป็นตัวตั้ง จากนั้นค่อยนำเสนอข้อมูลจากการทำงานภาคสนามในตลาดนัดย่านชานเมืองของกรุงเทพมหานครแห่งหนึ่ง อันเป็นที่มาของสถานการณ์ที่ข้อเขียนให้ความสนใจในประเด็นว่าด้วยการที่กลุ่มบุคคลหนึ่งยังคงเชื่อถือในคำพยากรณ์อากาศ ซึ่งเกิดขึ้นและไม่สอดคล้องกับทัศนภาพอันเป็นปกติวิสัยที่ผู้คนในสังคมมีต่อวิทยาศาสตร์ ก่อนที่จะชี้ให้เห็นถึงลักษณะและนัยสำคัญของคำพยากรณ์ทั้งสองรูปแบบ แล้วจึงสรุปผลการศึกษาเป็นการปิดท้าย

สภาพอากาศในประวัติศาสตร์ของการใช้เหตุผล

ภายใต้คำอธิบายทางวิทยาศาสตร์อันเป็นที่ยอมรับถึงทัศนภาพต่อทิศทางของความจริงว่าด้วยสิ่งต่าง ๆ ในปัจจุบัน การก่อตัวร่วมกันขององค์ประกอบว่าด้วยลมฟ้าอากาศที่มีลักษณะเฉพาะกับสภาพแวดล้อมทางกายภาพของพื้นที่แบบหนึ่ง ๆ ย่อมนำไปสู่การเกิดขึ้นของกาลอากาศ (weather) ตลอดจนปรากฏการณ์แบบต่าง ๆ ในชั้นบรรยากาศ (meteorological phenomena) ของพื้นโลก สภาพอากาศซึ่งเป็นผลรวมจากกาลอากาศและปรากฏการณ์ดังกล่าวนี้ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของผู้คนและความเป็นไปของสิ่งต่าง ๆ ในแต่ละวัน เนื่องด้วยกิจกรรมที่มีความสำคัญในชีวิตประจำวันของมนุษย์นับแต่โบราณเรื่อยมาไม่อาจหลีกเลี่ยงเงื่อนไขของสภาพอากาศมาได้แต่ไหนแต่ไร การปรับตัวให้เข้ากับสภาพการอยู่อาศัยในพื้นที่ต่าง ๆ การเลือกเสื้อผ้าและเครื่องแต่งกายที่เหมาะสมในแต่ละวัน การทำเกษตรกรรมและการปศุสัตว์เพื่อผลิตอาหาร การออกเดินทางท่องเที่ยวหรือย้ายถิ่นฐานเพื่อแสวงหาโอกาสใหม่ ๆ รวมไปถึงการประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจทั้งหลาย ล้วนแล้วแต่ต้องพึ่งพาอาศัยข้อมูลว่าด้วยสภาพอากาศที่จะเกิดขึ้นอยู่เสมอ การพยายามทำความเข้าใจสาเหตุและผลลัพธ์ของสภาพอากาศอันเกิดขึ้นและเป็นไปในโลกทางธรรมชาติจึงสัมพันธ์กับการใช้ชีวิตและกิจกรรมต่าง ๆ ของผู้คนในโลกทางสังคมอย่างไม่อาจแยกขาดได้โดยสิ้นเชิง การสร้างคำอธิบายที่มีความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างกัน ตลอดจนการค้นหาวិธีการทำนายว่าสภาพอากาศในแต่ละวันจะเป็นอย่างไร จึงกลายเป็นสิ่งจำเป็นที่สามารถพบได้ในทุก ๆ สังคมวัฒนธรรมถึงที่สุดแล้ว ความพยายามเหล่านี้นับเป็นพันธกิจสำคัญที่มนุษย์ทุกหมู่เหล่าแสวงหาและปฏิบัติมาแต่ยุคเก่าก่อน โดยอาจกล่าวได้ว่าความพยายามสร้างคำอธิบายดังกล่าวนี้มีพัฒนาการขึ้นมาเป็นลำดับภายใต้ทิศทางของกระแสความคิดจากโลกตะวันตกที่ว่าด้วยการก้าวไปสู่ความเป็นสมัยใหม่

โดยทั่วไปแล้ว ความพยายามทำความเข้าใจสภาพอากาศและปรากฏการณ์ธรรมชาติในยุคแรก ๆ ของมนุษย์ไม่ว่าจะเป็นลม ฝน พายุ ตลอดจนคลื่นลมชนิดต่าง ๆ ล้วนแล้วแต่ได้รับคำอธิบายว่าเป็นไปโดยบังเอิญจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์หรือผู้ถือครองอำนาจเหนือธรรมชาติ เทพเจ้า รวมถึงจิตวิญญาณต่าง ๆ อันเป็นตัวแทนของธรรมชาติในแต่ละวัฒนธรรม ล้วนแล้วแต่ได้รับการอธิบายจากผู้คนในยุคเก่าก่อนผ่านเวทตำนาน มุขปาฐะ รวมไปถึงคำสอนทางศาสนาว่าเป็นผู้เสกสรรให้สภาพอากาศเป็นไปเช่นใดในสรรพกำลังของอำนาจเหนือธรรมชาติที่ถือครอง (Lee 2006, 4) ตัวอย่างเช่นพระพิรุณในวัฒนธรรมพราหมณ์ฮินดูได้รับการยกย่องว่าเป็นเทพเจ้าผู้ดลบันดาลฟ้าฝนให้ตกต้อง เช่นเดียวกับพระพายซึ่งเป็นเทพเจ้าผู้รังสรรค์สายลมตั้งแต่แผ่วเบาไปจนถึงพายุคลื่นคลั่ง หรือในวัฒนธรรมกรีกโบราณ มหาเทพซุส (Zeus) ได้รับการยกย่องว่าเป็นเทพเจ้าแห่งมวลเมฆ ท้องฟ้า และพายุฝนคะนอง พอล ๆ กับที่โพไซดอน (Poseidon) เทพผู้เป็นน้องชายได้รับการยกย่องว่าเป็นเทพเจ้าแห่งมหาสมุทรผู้คอยดลบันดาลเกลียวคลื่นในท้องทะเล (Taub 2003, 5) การจัดการกับสภาพอากาศและปรากฏการณ์ในชั้นบรรยากาศบนฐานความเข้าใจและการใช้เหตุผลในลักษณะนี้ได้นำไปสู่ปฏิบัติการของผู้คนในการสรรเสริญเยินยอ สวดมนต์อ้อนวอน หรือแม้แต่ให้

สืบนกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ผู้ควบคุมจัดการความเป็นไปในธรรมชาติ ผ่านการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ เพื่อให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์พึงพอใจ ตลอดจนช่วยยับยั้งหรือบรรเทาผลกระทบของสภาพอากาศ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อเงื่อนไขการใช้ชีวิตในสังคมของพวกเขา

ในเวลาต่อมา เมื่อมนุษย์เริ่มสังเกตถึงแบบแผนของกาลอากาศตลอดจนปรากฏการณ์ธรรมชาติในชั้นบรรยากาศ อันก่อตัวร่วมกันเป็นสภาพอากาศ ณ ขณะเวลาหนึ่ง ๆ การสังเกตนั้นได้นำไปสู่การเรียนรู้เกี่ยวกับวงจรและความผันแปรของสภาพอากาศภายใต้ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบว่าด้วยลมฟ้าอากาศชนิดต่าง ๆ อรรถาธิบายว่าด้วยการดลบันดาลของเทพเจ้าและผู้ถือครองอำนาจศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติจึงค่อย ๆ เคลื่อนตัวไปสู่การจำแนกแยกแยะองค์ประกอบรอบ ๆ ตัวมนุษย์ ผ่านการใช้ผัสสะเชิงประจักษ์ทั้งห้า ตลอดจนการสังเกตถึงสัญญาณของสภาพอากาศผ่านสิ่งต่าง ๆ อย่างเป็นกิจจะลักษณะ (Taub 2003, 38) กล่าวได้ว่าการสังเกตและจำแนกแยกแยะสิ่งต่าง ๆ ในเชิงประจักษ์ดังนี้เป็นรากฐานให้กับวิธีคิดแบบวิทยาศาสตร์ ซึ่งจะพัฒนาไปเป็นวิทยาศาสตร์สมัยใหม่ในภายหลัง ทั้งนี้เองก็เพื่อสร้างคำอธิบายปรากฏการณ์ธรรมชาติในมิติความสัมพันธ์ระหว่างกันขององค์ประกอบที่สามารถจำแนกแยกแยะเป็นหมวดหมู่ได้โดยประสาทสัมผัส กล่าวคือท้องฟ้าจัดเป็นองค์ประกอบแรก ๆ โดยครอบคลุมถึงลักษณะและขนาดของเมฆ ซึ่งบ่งชี้ถึงอุณหภูมิและสภาพอากาศที่จะเกิดขึ้นในอนาคตอันใกล้ ในขณะที่องค์ประกอบต่อมาอย่างลมในช่วงแรก ๆ ได้ครอบคลุมไปถึงความเร็วและทิศทางต่ออุณหภูมิและการตกตัวของฟ้าฝน นอกจากนี้สัญญาณต่าง ๆ ของสภาพอากาศอย่างพฤติกรรมของนกและแมลงยังสามารถบ่งชี้ถึงปรากฏการณ์บางลักษณะที่อาจเกิดขึ้นได้ในเบื้องหน้า พัฒนาการของการใช้เหตุผลที่เคลื่อนตัวมาสู่ความเข้าใจเช่นนี้จึงปรากฏในรูปลักษณะของภูมิปัญญาอันก่อตัวขึ้นจากการสังเกต เรียนรู้ และสั่งสมปรับปรุง ตลอดจนสร้างหมวดหมู่จากการสังเกตเพื่อจำแนกแยกแยะองค์ประกอบว่าด้วยลมฟ้าอากาศ รวมไปถึงการจัดเรียงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ นั้น เพื่อนำไปสู่การสร้างคำพยากรณ์สำหรับทำนายทายทักสภาพอากาศที่กำลังจะเกิดขึ้นอย่างเป็นระบบภายใต้ขอบเขตของสภาพภูมิศาสตร์แบบหนึ่ง ๆ ความพยายามสร้างองค์ความรู้และแนวทางสำหรับการคาดหมายเกี่ยวกับสภาพอากาศด้วยสรรพกำลังของตนเองเช่นนี้ จึงมีลักษณะเคลือบแคลงต่ออำนาจเหนือธรรมชาติของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มนุษย์เคยยึดถือในยุคก่อนอยู่ในที่

จนกระทั่งองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีพัฒนาขึ้นในบรรยากาศของการก้าวไปสู่ความเป็นสมัยใหม่ในโลกตะวันตก ศาสตร์ว่าด้วยการศึกษาลมฟ้าอากาศและปรากฏการณ์ทางธรรมชาติทั้งหลายในชั้นบรรยากาศที่เรียกว่าวิชาอุตุนิยมวิทยา (meteorology) ก็ได้ก่อตัวขึ้นและแพร่กระจายไปยังดินแดนต่าง ๆ อย่างกว้างขวางหลังสงครามโลกครั้งที่สองสิ้นสุด (Harper 2008, 21) การสังเกตและจำแนกแยกแยะองค์ประกอบต่าง ๆ ในชั้นบรรยากาศสามารถวัดค่าได้ละเอียดขึ้นกว่ายุคก่อน ผ่านการประดิษฐ์คิดค้นและใช้งานวัสดุอุปกรณ์ทางเทคโนโลยีที่ทันสมัย โดยความละเอียดที่มากขึ้นในการจำแนกแยกแยะ

และตรวจวัดองค์ประกอบต่าง ๆ ในชั้นบรรยากาศนี้ วางอยู่บนการวัดระดับและให้อัตราเชิงตัวเลขสำหรับการจัดเรียงความสัมพันธ์ระหว่างกันขององค์ประกอบที่สามารถตรวจวัดได้ แบบแผนความสัมพันธ์ของการเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศที่องค์ประกอบต่าง ๆ ถูกจำแนกให้ละเอียดขึ้นผ่านการวัดระดับและให้อัตราเชิงตัวเลขดังกล่าวนี้ได้นำไปสู่การสร้างสมการทางคณิตศาสตร์ สูตรคำนวณ รวมไปถึงการเก็บสถิติของผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางอย่างนักอุตุนิยมวิทยาในภาพรวม มากกว่าที่จะมุ่งพิจารณาไปยังสภาพภูมิศาสตร์จริงแห่งหนึ่ง ๆ ที่มีลักษณะเฉพาะต่อการผลิตสร้างคำพยากรณ์ (Harper 2008, 17) เนื่องด้วยความรู้สึกต่อองค์ประกอบเชิงลมฟ้าอากาศและการสังเกตสัญญาณของสภาพอากาศสำหรับมนุษย์แต่ละคนในแต่ละพื้นที่ที่มีความแตกต่างกัน การให้ความไว้วางใจต่อการคิดคำนวณเชิงตัวเลขที่แน่นอน วัสดุอุปกรณ์ที่เป็นกลาง ตลอดจนผู้ได้รับการฝึกฝนจนเชี่ยวชาญตามมาตรฐานที่วางไว้จึงกลายเป็นสิ่งจำเป็น แม้ว่าการให้คำพยากรณ์ถึงสภาพอากาศตามหลักวิชาอุตุนิยมวิทยาจะมีปัจจัยต่าง ๆ เข้ามาผูกพันต่อการให้คำทำนายที่ถูกต้องและเที่ยงตรงอยู่มาก แต่การทำนายทายถึงสภาพอากาศของวิชาอุตุนิยมวิทยาในยุคปัจจุบัน ที่การผลิตสร้างคำพยากรณ์วางอยู่บนองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ยังเป็นไปโดยหลักเหตุผลที่เรียกร้องการจำกัดกรอบความแน่นอนของสภาพอากาศ ทิศทางของความพยายามทำความเข้าใจสภาพอากาศในปัจจุบันจึงมีท่าทีที่หลักการให้เหตุผลได้รับการยกระดับขึ้นและถอยห่างออกจากการทึกทักหรือคาดคะเนจากสัญญาณของสภาพอากาศในยุคก่อน ๆ อีกทั้งยังคลายตัวออกจากประสบการณ์ของผู้คนทั่วไปซึ่งไม่มีผลพิสูจน์และปราศจากหลักประกันอันเป็นมาตรฐานที่วิธีคิดแบบวิทยาศาสตร์ยึดถือเข้ามารองรับ

ดังชี้ให้เห็นถึงพัฒนาการว่าด้วยการทำความเข้าใจสภาพอากาศดังกล่าวมานี้ ในทางหนึ่งอาจกล่าวได้ว่าพัฒนาดังกล่าวสอดคล้องต้องกันกับข้อเสนอของแมกซ์ เวเบอร์ (Max Weber) นักสังคมวิทยาชาวเยอรมันผู้อธิบายว่าประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติคือประวัติศาสตร์แห่งกระบวนการใช้เหตุผล (rationality) ที่เพิ่มมากขึ้นเรื่อยไปตามลำดับเวลา กล่าวคือชะตากรรมที่ขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัยเป็นไปโดยกำหนดจากกระบวนการใช้เหตุผล ความเป็นวิชาการ และการคลายมนต์เสน่ห์ (disenchantment) ต่อโลก (Weber 1918 cited in Smith 2008, 7) โดยกระบวนการใช้เหตุผลในทัศนะของเวเบอร์คือการกระทำต่อความจริงบนฐานของการคิดคำนวณเชิงตัวเลข ความเป็นวิชาการบนฐานองค์ความรู้ที่เป็นวิทยาศาสตร์ ตลอดจนเทคนิควิธีการที่มีความเฉพาะตัวมากขึ้นเป็นลำดับ พัฒนาการของประวัติศาสตร์แห่งการใช้เหตุผลจึงเป็นการคลายมนต์เสน่ห์ออกจากความคิดเชิงศาสนาและความเชื่อในบรรยากาศของสังคมยุคโบราณ ไปสู่ความคิดเชิงเหตุผลบนหลักการแบบวิทยาศาสตร์ ซึ่งกลายเป็นระบบระเบียบอันเป็นปกติวิสัยของสังคมสมัยใหม่ ทว่าท้ายที่สุด เขากลับเห็นว่ามนุษย์ได้กลับกลายเป็นเหยื่อของการใช้เหตุผลอันเป็นระบบระเบียบนั้นเสียเอง ประดุจกลายสภาพจากการนุ่งห่มเสื้อคลุมอันบางเบาของนักบุญไปสู่การถูกจองจำโดยกรงขังเหล็ก (iron cage) ของเหตุผล (Weber 2005, 123)

ในอีกทางหนึ่ง พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของการทำความเข้าใจสภาพอากาศยังอาจพิจารณาได้ว่าสอดคล้องกับทัศนะของนักคิดในกลุ่มงานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีศึกษาอย่างบรูโน ลาตูร์ (Bruno Latour) ที่ชี้ให้เห็นถึงกระบวนการชำระล้างให้บริสุทธิ์ (purification) ในพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของมนุษย์ บนฐานวิธีคิดของรัฐธรรมนูญสมัยใหม่ (modern constitution) ซึ่งนำไปสู่การจำแนกแยกแยะและสร้างระยะห่างระหว่างโลกทางธรรมชาติของมนุษย์สภาพ (nonhumanity) กับโลกทางสังคมของมวลมนุษย์ (humanity) โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือการหันมาเชิดชูโลกทางสังคมของมนุษย์ที่บริสุทธิ์จากสิ่งอื่นบนฐานคิดแบบมนุษยนิยม ซึ่งมุ่งให้ความสำคัญกับมนุษย์ในฐานะที่เป็นผู้ควบคุมจัดการความเป็นสมัยใหม่ผ่านการใช้อมนุษย์เป็นเครื่องมืออย่างไม่สมมาตรหรือทัดเทียมกัน (Latour 1993, 13) พัฒนาการในการทำความเข้าใจสภาพอากาศดังอภิปรายข้างต้น จึงมีมิติของการพิจารณาที่ทับท้นกันภายใต้หน้ากากของความเป็นสมัยใหม่ นั่นคือการปลดปล่อยจากความเชื่อไปสู่การใช้เหตุผลที่เป็นวิทยาศาสตร์ พร้อมกันกับการยกแยกโลกทางสังคมของตนอยู่เหนือโลกทางธรรมชาติของมนุษย์สภาพทั้งปวงด้วย

อนึ่ง หากพิจารณาทิศทางของพัฒนาการว่าด้วยการทำความเข้าใจสภาพอากาศข้างต้นในฐานะที่เป็นโครงสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพอากาศในภาพกว้างของแต่ละยุคสมัย อาจกล่าวได้ว่าทิศทางของความรู้ความเข้าใจในแต่ละช่วงพัฒนาการดังที่ได้นำเสนอมานี้เป็นสิ่งที่มิเชล ฟูโกต์ (Michel Foucault) นักปรัชญาชาวฝรั่งเศสเรียกว่าญาณทัศน์ (episteme) ของโบราณคดีความรู้ (archaeology of knowledge) อันเป็นทั้งปฏิบัติการและผลผลิตของความรู้ที่รวมกันเป็นเนื้อเดียวภายในยุคสมัยหนึ่ง ๆ (Foucault 2002, 211) ตลอดจนคอยบงการว่าสิ่งใดถือเป็นความรู้ ความจริง หรือเหตุผลที่ยอมรับได้ โดยกีดกันความรู้ ความจริง หรือเหตุผลแบบอื่นซึ่งผิดจากอัตลักษณ์ของยุคสมัยออกไป ญาณทัศน์เกี่ยวกับสภาพอากาศที่ปรากฏอยู่ในแต่ละยุคสมัยจึงถือได้ว่าเป็นสิ่งสร้างทางประวัติศาสตร์อย่างหนึ่งซึ่งคอยกำหนดกรอบความรู้ความเข้าใจของผู้คนว่าด้วยความเป็นไปของสภาพอากาศในยุคนั้น ๆ ผ่านการขับเคลื่อนหมุนเวียนของชุดวาทกรรม (discourse) ที่สัมพันธ์ต่อกันภายในญาณทัศน์โดยปฏิบัติการของผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง ดังนี้แล้ว หากฟูโกต์เห็นว่าความรู้คืออำนาจและอำนาจนั้นวางอยู่บนชุดโครงสร้างของวาทกรรมซึ่งคอยกำหนดความรู้ความเข้าใจสิ่งที่ถือเป็นความจริงในแต่ละยุคสมัย ความจริงเกี่ยวกับสภาพอากาศในแต่ละยุคจึงถูกกำหนดด้วยอำนาจของความรู้ที่เกิดขึ้นจากการให้คำอธิบายที่ผู้คนมีต่อสภาพอากาศอย่างเป็นปกติวิสัย ผ่านกระบวนการนำแนวทางการให้คำอธิบายไปใช้งานเป็นแหล่งอ้างอิง ตลอดจนหยิบยื่นคุณค่าและความหมายให้กับสิ่งต่าง ๆ ในแต่ละชั้นทับถมของญาณทัศน์ อันนับเป็นแต่ละยุคสมัยเชิงประวัติศาสตร์ว่าด้วยการทำความเข้าใจสภาพอากาศด้วย ทัศนภาพโดยกว้างของญาณทัศน์ดังอภิปรายมานี้จึงเริ่มต้นจากชั้นทับถมที่เห็นว่าความเป็นไปของสภาพอากาศขึ้นอยู่กับการดลบันดาลและความพึงพอใจของเทพเจ้าในยุคก่อนสมัยใหม่ ไล่ขึ้นมาจนถึงชั้นทับถมของยุคภูมิปัญญาที่มุ่งสังเกตแบบแผนและความผันแปร ตลอดจนจำแนกแยกแยะองค์ประกอบว่าด้วยลมฟ้าอากาศในอาณาบริเวณหนึ่ง ๆ อย่างเป็นระบบ จนกระทั่งถึงยุคปัจจุบันที่ความเป็นไปของสภาพอากาศถูกทำความเข้าใจและสามารถ

คาดหมายได้ผ่านกระบวนการใช้เหตุผลที่มีหลักเกณฑ์ การตรวจวัดด้วยวัสดุอุปกรณ์เชิงเทคโนโลยี การคิดคำนวณเชิงตัวเลขและสถิติ ตลอดจนความเห็นของผู้เชี่ยวชาญและมาตรฐานในปฏิบัติการต่าง ๆ บนหลักการแบบวิทยาศาสตร์สมัยใหม่

คำพยากรณ์อากาศในปฏิบัติการของวิทยาศาสตร์สมัยใหม่

สำหรับการคาดหมายสภาพอากาศและปรากฏการณ์ธรรมชาติต่าง ๆ ในชั้นบรรยากาศของประเทศไทย ความรับผิดชอบในอำนาจหน้าที่ดังกล่าวตกเป็นของกรมอุตุนิยมวิทยาซึ่งเป็นหน่วยงานทางการของรัฐ โดยทำหน้าที่ผลิตสร้างและอำนวยความสะดวกคำพยากรณ์อากาศให้กับผู้คนในสังคม จากการดำเนินงานภาคสนาม ในเบื้องต้นที่สุด พีโดม (นามสมมติ) เจ้าหน้าที่กรมอุตุนิยมวิทยาได้ให้คำอธิบายเกี่ยวกับความสำคัญในการจัดการข้อมูลองค์ประกอบว่าด้วยลมฟ้าอากาศต่าง ๆ ในชั้นบรรยากาศ จนกลายเป็นข้อมูลและคำพยากรณ์ของกรมอุตุนิยมวิทยาว่าวิชาอุตุนิยมวิทยาจัดเป็นองค์ความรู้แบบวิทยาศาสตร์สมัยใหม่ที่มีความเป็นวิชาการสูง กล่าวคือเป็นวิชาที่มุ่งศึกษาชั้นบรรยากาศรวมไปถึงปรากฏการณ์ทางธรรมชาติเกี่ยวกับลมฟ้าอากาศ อันจัดเป็นองค์ประกอบสำคัญที่รายล้อมอยู่รอบตัวของมนุษย์ อีกทั้งยังเป็นเงื่อนไขสำคัญต่อการดำรงชีวิตของผู้คน องค์ประกอบเชิงลมฟ้าอากาศในชั้นบรรยากาศนี้สามารถแปรเปลี่ยนไปได้ในธรรมชาติ การศึกษา สังเกต จำแนกแยกแยะ และวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงลมฟ้าอากาศอย่างละเอียดเพื่อสร้างคำพยากรณ์อากาศ จึงนับเป็นจุดมุ่งหมายสำคัญของวิชาอุตุนิยมวิทยาในฐานะ “ศาสตร์ที่มีความสำคัญต่อทุกชีวิต” โดยเฉพาะในแง่ของ “การลดความสูญเสียต่อชีวิตและทรัพย์สิน อันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศและภัยธรรมชาติต่าง ๆ” ซึ่งเป็นภาระหน้าที่หลักของกรมอุตุนิยมวิทยาต่อผู้คนในสังคม แม้ว่าจะเป็นภาระหน้าที่ที่ปรับมาจากการทำนายสภาพอากาศเพื่อยุทธวิธีทางการสงครามหลังยุคสงครามโลกสิ้นสุดลงก็ตาม

ผู้เชี่ยวชาญการคาดคะเนสภาพอากาศตามกระบวนการวิธีของวิทยาศาสตร์สมัยใหม่นักอุตุนิยมวิทยา ซึ่งเป็นกำลังสำคัญในการสร้างคำพยากรณ์อากาศในแต่ละวันของกรมอุตุนิยมวิทยาสามารถแบ่งได้เป็นสองกลุ่มตามลักษณะการรับเข้าทำงาน กลุ่มแรกคือบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรีด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ หรือวิศวกรรมศาสตร์ ในขณะที่อีกกลุ่มหนึ่งคือผู้สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่หก หากแต่จำเพาะว่าจะต้องมาจากกลุ่มการศึกษาแผนวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ อย่างไรก็ดี การที่จะเข้ารับการบรรจุเป็นนักอุตุนิยมวิทยาเต็มตัวได้จะต้องได้รับการอบรมในหลักสูตรอุตุนิยมวิทยาของกรมอุตุนิยมวิทยาไทยอีกครั้งหนึ่ง เพื่อเรียนรู้หลักการและวิธีการทำงานทางอุตุนิยมวิทยา ตลอดจนฝึกฝนการใช้งานอุปกรณ์ตรวจวัดสภาพอากาศก่อนปฏิบัติหน้าที่จริง โดยกลุ่มแรกจะใช้ระยะเวลาอบรมประมาณครึ่งปี ส่วนกลุ่มที่สองใช้ระยะเวลาอบรมประมาณหนึ่งปีครึ่ง กล่าวได้ว่าการอบรมดังกล่าวนี้มีลักษณะคล้ายกับพิธีเปลี่ยนสถานภาพ (rite of passage) จากผู้มีความรู้ความเข้าใจด้านวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ไปสู่การเป็นนักอุตุนิยมวิทยาที่องค์ความรู้พื้นฐานจากการศึกษา

วิทยาศาสตร์ก่อนหน้านี้ได้รับการพัฒนาไปสู่องค์ความรู้เฉพาะทาง อีกทั้งยังมีความเข้มข้นมากยิ่งขึ้นต่อการปฏิบัติหน้าที่ โดยเฉพาะในแง่ของการสร้างคำพยากรณ์สภาพอากาศซึ่งต้องอาศัยความรู้ ประสบการณ์ ความเชี่ยวชาญ ตลอดจนความเข้าใจคำศัพท์เฉพาะทางในการบรรยายสภาพอากาศตามหลักการประมวลข้อมูลที่เป็นเกณฑ์มาตรฐานภายในกรมอุตุนิยมวิทยา ในแง่หนึ่ง การเปลี่ยนผ่านสถานภาพดังกล่าวนี้ยังสามารถพิจารณาได้ว่าเป็นการได้มาซึ่งอำนาจชอบธรรมตามหลักเหตุผล (rational authority) ที่จะเข้ามารับรองการปฏิบัติหน้าที่พยากรณ์อากาศ รวมไปถึงสนับสนุนความน่าเชื่อถือของคำพยากรณ์ที่จะทำการประกาศจากกรมอุตุนิยมวิทยาไปสู่สังคมภายนอกได้อีกด้วย

ในปฏิบัติการสร้างคำพยากรณ์อากาศ ที่โดมแล้วว่านักอุตุนิยมวิทยาจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเกี่ยวกับสภาพอากาศในแต่ละวันตามองค์ประกอบเชิงลมฟ้าอากาศในชั้นบรรยากาศตามที่สามารถจำแนกเป็นหมวดหมู่ต่าง ๆ ได้ เช่น ความเร็วและทิศทางของลม อุณหภูมิ ความกดอากาศ ความชื้น เมฆ หยาดน้ำฟ้า อัตราการระเหยของน้ำ ทิศนวิสัย ตลอดจนรังสีจากดวงอาทิตย์ โดยจะเก็บข้อมูลจากสถานีอุตุนิยมวิทยาผิวพื้นในทุก ๆ รัศมี 150 กิโลเมตรทั่วประเทศไทย โดยนักอุตุนิยมวิทยาที่ประจำสถานีจะต้องตรวจวัดองค์ประกอบดังกล่าวและรายงานกลับมายังสำนักพยากรณ์ของกรมอุตุนิยมวิทยาในทุก ๆ สามชั่วโมง ตั้งแต่เวลา 1.00 น. 4.00 น. 7.00 น. 10.00 น. 13.00 น. 16.00 น. 19.00 น. และ 22.00 น. สำหรับใช้พยากรณ์อากาศประจำวันและการแจ้งเตือนภัย อนึ่ง หากสภาพอากาศมีแนวโน้มรุนแรงจนถึงขั้นภัยพิบัติ เช่น แนวโน้มของการเกิดพายุ อาจมีการตรวจวัดสภาพอากาศเพิ่มเติมได้ตามความจำเป็น อย่างไรก็ตามเนื่องจากมวลอากาศมีการเคลื่อนตัวและเปลี่ยนแปลงข้ามเขตแดนของประเทศหนึ่ง ๆ ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพอากาศในแต่ละวันที่เก็บได้ภายในประเทศจึงไม่เพียงพอต่อการวิเคราะห์ที่แม่นยำ กรมอุตุนิยมวิทยาและหน่วยงานที่ทำหน้าที่พยากรณ์อากาศทั่วโลกจึงจำเป็นต้องแลกเปลี่ยนข้อมูลการตรวจวัดองค์ประกอบเชิงลมฟ้าอากาศระหว่างกันผ่านเครือข่ายสื่อสารอุตุนิยมวิทยาโลกด้วย

การตรวจวัดสภาพอากาศในสถานีตรวจอากาศผิวพื้นแต่ละสถานีจะมีสนามอุตุนิยมวิทยาเป็นพื้นที่สำหรับตรวจวัดอากาศผิวพื้น โดยมีเครื่องมือต่าง ๆ เพื่อตรวจวัดองค์ประกอบเชิงลมฟ้าอากาศตามช่วงเวลาที่กำหนดไว้ในแต่ละวัน เช่น ไฮโครมิเตอร์ (psychrometer) สำหรับวัดความชื้น แอนิโมมิเตอร์ (anemometer) สำหรับวัดความเร็วลม และบารอมิเตอร์ (barometer) สำหรับวัดความกดอากาศ เป็นต้น ข้อมูลการตรวจวัดสภาพอากาศจากอุปกรณ์ต่าง ๆ ในสถานีตรวจอากาศแต่ละแห่งจะถูกนำมาใช้สร้างแผนที่อากาศร่วมกับข้อมูลการตรวจอากาศชั้นบนจากดาวเทียมอุตุนิยมวิทยาและเรดาร์ตรวจอากาศในทุก ๆ หกชั่วโมง ตั้งแต่เวลา 1.00 น. 7.00 น. 13.00 และ 19.00 น. จากสถานีตรวจตรวจอากาศชั้นบน ซึ่งจะแสดงสภาวะอากาศเวลาใดเวลาหนึ่ง โดยนักอุตุนิยมวิทยาจะอ่านผล บันทึกตัวเลขและสัญลักษณ์ผ่านการแปลค่าลงในแผนที่อากาศที่องค์การอุตุนิยมวิทยาโลกอันเป็นหน่วยงานความร่วมมือสากล กำหนดไว้สำหรับใช้แลกเปลี่ยนข้อมูลเพื่อความร่วมมือในการพยากรณ์อากาศระหว่างประเทศ

กล่าวได้ว่าการพยากรณ์อากาศของนักอุตุนิยมวิทยาเป็นการคาดหมายสภาพอากาศและปรากฏการณ์ในชั้นบรรยากาศซึ่งกำลังจะเกิดขึ้นในอนาคต โดยอาศัยข้อมูลอุตุนิยมวิทยาซึ่งวัดได้จากเครื่องมือ องค์ความรู้ และประสบการณ์หรือความเชี่ยวชาญ ประกอบเข้าด้วยกันกับเครื่องมืออันเป็นเทคโนโลยีที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลสภาพอากาศ โดยคำพยากรณ์ของนักอุตุนิยมวิทยาจะใช้หลักพยากรณ์สองแบบผสมผสานกัน คือการพยากรณ์แบบวัตถุวิสัยซึ่งคาดหมายลักษณะลมฟ้าอากาศโดยอาศัยการประยุกต์กฎทางพลศาสตร์มาประมวลเป็นสูตรทางคณิตศาสตร์สำหรับการคิดคำนวณเชิงตัวเลข ตลอดจนการเปรียบเทียบทางสถิติ ส่วนหลักการพยากรณ์อีกแบบหนึ่งคือแบบจิตพิสัย จะเป็นไปในลักษณะของการคาดหมายสภาพอากาศด้วยการตีความข้อมูลจากการแปรผล การเลือกใช้ข้อมูลที่เหมาะสม การตัดสินใจบนฐานประสบการณ์ ความเชี่ยวชาญ และการปรึกษาร่วมกันของเหล่านักอุตุนิยมวิทยา

หากลองพิจารณาปฏิบัติการของวิชาอุตุนิยมวิทยาดังกล่าวกับแนวคิดเรื่องกล่องดำ (black box) จะพบว่าลักษณะสำคัญหลักวิชาดังกล่าวคล้ายกับการเป็นกล่องดำกล่องมึนหมามากที่พยายามหีบจับส่วนผสมของอากาศธาตุ ในฐานะที่เป็นองค์ประกอบเชิงลมฟ้าอากาศใส่เข้าไปภายในกล่อง เพื่อให้ได้มาซึ่งคำพยากรณ์อากาศ ผ่านกลไกการทำงานอันเกิดขึ้นจากหลักวิชาอุตุนิยมวิทยา วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการตรวจวัดสภาพอากาศ ตลอดจนการทำงานและการตัดสินใจของนักอุตุนิยมวิทยาเอง ปฏิบัติการของวิชาอุตุนิยมวิทยาในฐานะกล่องดำขนาดมึนหมามากนี้จึงอาจกล่าวได้ว่าประกอบไปด้วยการซ้อนทับกันของกล่องดำกล่องย่อย ๆ มากมาย ซึ่งถูกบรรจุไว้ภายในอีกหลากหลายชั้น ยิ่งไปกว่านั้น ยังอาจกล่าวต่อได้ว่าคำพยากรณ์ในฐานะผลผลิตทางวิทยาศาสตร์ อันเกิดขึ้นมาจากกล่องดำเองมีลักษณะของการอ้างอิงถึงกลุ่มก้อนพันธมิตร (set of allies) เข้ามาช่วยเสริมอำนาจชอบธรรม (Latour 1987, 31) แผงเร็นอยู่ด้วยลักษณะจากการหมุนเวียนเคลื่อนตัวของสภาพอากาศที่ไม่เพียงอาศัยการเชื่อมโยงข้อมูลภายในประเทศ แต่ยังรวมไปถึงข้อมูลจากความร่วมมือบนฐานการเชื่อมโยงข้อมูลจากต่างประเทศ ผ่านเครือข่ายสื่อสารอุตุนิยมวิทยาโลก ต่อการผลิตสร้างคำพยากรณ์ครั้งหนึ่ง ๆ ด้วย

ดังนั้นเราจึงอาจสร้างจินตภาพถึงกรมอุตุนิยมวิทยาในฐานะอาณาบริเวณแห่งการผลิตสร้างองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ในลักษณะเดียวกับหอคอยชิทาเดล (citadel) ที่แยกตัวจากโลกทางสังคมภายนอก (Downey and Dumit 1997, 6) เพื่อผลิตสร้างคำพยากรณ์อากาศอันมีกำแพงสูงใหญ่เป็นปราการขวางกั้นโดยนักอุตุนิยมวิทยาผู้ปฏิบัติหน้าที่พร้อมทั้งกล่องดำของวิชาอุตุนิยมวิทยาซึ่งจำเพาะอยู่ภายในชิทาเดล ล้วนแล้วแต่ผ่านกระบวนการเปลี่ยนผ่านสถานภาพในแง่ของการบ่มเพาะความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง ตลอดจนความเชื่อมั่นในองค์ความรู้ของพวกเขาตนภายใต้ข้อคิดเห็นที่ว่าวิชาอุตุนิยมวิทยาเป็น “ศาสตร์ที่มีความสำคัญต่อทุกชีวิต” อีกทั้งยังรวมไปถึงการตระหนักถึงอำนาจชอบธรรมในการผลิตสร้างคำพยากรณ์อากาศ ตลอดจนการเผยแพร่คำพยากรณ์ออกไปสู่สังคมภายนอกในนามของนักอุตุนิยมวิทยา จินตภาพว่าด้วยชิทาเดลและผู้เชี่ยวชาญดังอภิปรายมานี้ จึงฉายภาพให้เห็นถึงระยะห่างขององค์ความรู้และปฏิบัติการ

ทางวิทยาศาสตร์ การเข้าถึงเครื่องมือ รวมไปถึงความซับซ้อนของการทำงานอุดมศึกษา ตลอดจนความใหญ่โตมโหฬารของฐานข้อมูลเบื้องหลังคำพยากรณ์อากาศที่ปรากฏ ณ เบื้องหน้าของผู้คนในสังคมภายนอก การมุ่งหวังรับประโยชน์จากการนำคำพยากรณ์อากาศไปปรับใช้ดำเนินกิจกรรมในชีวิตประจำวันตามปกติโดยทั่วไปแล้วจึงไม่เรียกร้องต่อการทำความเข้าใจขั้นตอนการทำงานของกลองดำภายในชีทาเดล ซึ่งองค์ประกอบเชิงลมฟ้าอากาศถูกบรรจุและแปรผลในปฏิบัติการของผู้เชี่ยวชาญมากนัก (Latour 1987, 3) ภายใต้ความเป็นจริงที่ว่าขอบข่ายของคำพยากรณ์มีลักษณะเป็นการคาดหมายว่าสภาพอากาศจะเป็นอย่างไร มากไปกว่าที่จะระบุชี้ชัดถึงสภาพอากาศที่จำเพาะเจาะจง

ในส่วนของการสื่อสารคำพยากรณ์ ต้นธารของคำพยากรณ์อากาศอย่างเป็นทางการในประเทศไทยถือได้ว่ามีจุดเริ่มต้นจากชีทาเดลอย่างกรมอุตุนิยมวิทยาซึ่งเป็นผู้ผลิตสร้างคำพยากรณ์ผ่านปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ทั้งหมด พี่โดมได้ให้ข้อมูลส่วนนี้ว่าช่องทางที่คำพยากรณ์อากาศซึ่งถูกสร้างขึ้นจากปฏิบัติการของนักอุตุนิยมวิทยาจะได้รับการเผยแพร่มีอยู่สองช่องทางหลัก ๆ ช่องทางแรก ได้แก่ การประกาศคำพยากรณ์โดยกรมอุตุนิยมวิทยาเอง โดยบุคคลทั่วไปสามารถเข้าถึงการประกาศคำพยากรณ์ได้ผ่านเว็บไซต์ (website) ของกรมอุตุนิยมวิทยานบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต (internet) นอกจากนี้ยังรวมถึงการเข้าถึงข้อมูลคำพยากรณ์โดยละเอียดผ่านการเข้ามาติดต่อที่กรมอุตุนิยมวิทยาโดยตรง ในขณะที่อีกช่องทางหนึ่งคือการประกาศคำพยากรณ์ในลักษณะของฐานข้อมูล ผ่านสื่อสารมวลชนต่าง ๆ อย่างรายการข่าวทางวิทยุและโทรทัศน์ ข้อมูลคำพยากรณ์ต่าง ๆ ที่ถูกประกาศผ่านสื่อสารมวลชนต่าง ๆ นี้จะเป็นส่วนที่กรมอุตุนิยมวิทยาทำการประกาศผ่านกลุ่มในแอปพลิเคชันไลน์ (Line) ซึ่งมีสำนักข่าวต่าง ๆ เป็นสมาชิกเพื่อความรวดเร็ว สำนักข่าวต่าง ๆ จึงสามารถนำข้อมูลที่ถูกประกาศในกลุ่มไปทำการประกาศได้ต่อไป กล่าวได้ว่าคำพยากรณ์อากาศที่ถูกประกาศผ่านช่องทางอย่างหลังนี้เองเป็นช่องทางที่ผู้คนในสังคม รวมไปถึงพ่อค้าแม่ขายในสถานการณ์ที่บทความทำการศึกษา รับทราบคำพยากรณ์อากาศโดยสาธารณะ

อย่างไรก็ดี หากพิจารณาคำพยากรณ์อากาศที่มีจุดเริ่มต้นจากฐานข้อมูลของกรมอุตุนิยมวิทยา จะพบว่านอกจากทำที่ผูกขาดการเป็นผู้สร้างคำพยากรณ์อากาศ ผ่านการสร้างอำนาจชอบธรรมในปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์และการใช้เหตุผลของผู้เชี่ยวชาญ โดยการจัดอบรมเพื่อสร้างมาตรฐานให้กับองค์ความรู้และการทำงานทางอุตุนิยมวิทยาเฉพาะภายในตัวกรมเองแล้ว คำพยากรณ์ที่กรมอุตุนิยมวิทยาเป็นผู้ประกาศยังประกอบขึ้นจากคำศัพท์เฉพาะหรือคำศัพท์ทางเทคนิค (technical term) อันเป็นร่องรอยของการนำแนวคิดในการจัดการองค์ประกอบเชิงลมฟ้าอากาศมาประกอบเป็นคำพยากรณ์ ซึ่งเรียกร้องความรู้ความเข้าใจเบื้องต้นในระดับหนึ่งด้วย ความยุ่งยากอันเกิดจากคำศัพท์เฉพาะที่ยากต่อการทำความเข้าใจของผู้คนทั่วไปเหล่านี้ นับได้ว่าเป็นปัญหาประการหนึ่งซึ่งเกิดขึ้นในกระบวนการสื่อสารข้อมูล ที่จินตภาพของกำแพงอันสูงใหญ่ของปรากฏการณ์อย่างกรมอุตุนิยมวิทยาเองกลายเป็นอุปสรรคของการสื่อสารคำพยากรณ์ไปสู่ผู้คนทั่วไปในสังคม โดยอาจพิจารณาถึงลักษณะเบื้องต้นของคำศัพท์เฉพาะที่ไม่ค่อยนำไปสู่

ความเข้าใจของผู้คนทั่วไปได้จากตัวอย่างคำพยากรณ์อากาศระหว่างวันที่ 23 ตุลาคม พ.ศ. 2562 ถึง 29 ตุลาคม พ.ศ. 2562 ซึ่งถูกประกาศในสื่อสาธารณะทั่วไปมีความว่า

“ในวันที่ 23 ตุลาคม 2562 ประเทศไทยตอนบนจะมีอุณหภูมิสูงขึ้นกับมีหมอกในตอนเช้า ส่วนบริเวณกรุงเทพมหานครมีฝนตกเกือบทั่วไป สำหรับภาคใต้ยังคงมีฝนตกหนักบางแห่ง คลื่นลมบริเวณอ่าวไทยมีกำลังอ่อนลง ส่วนในช่วงวันที่ 24 – 29 ตุลาคม ประเทศไทยตอนบนจะมีฝนฟ้าคะนองในระยะแรก หลังจากนั้นอุณหภูมิลดลง 1-3 องศาเซลเซียส อากาศเย็นในตอนเช้าและมีลมแรง สำหรับภาคใต้จะมีฝนตกเพิ่มขึ้นและมีฝนตกหนักถึงหนักมากบางแห่ง ส่วนบริเวณอ่าวไทยมีคลื่นปานกลาง บริเวณที่มีฝนฟ้าคะนองจะมีคลื่นจัด”

อนึ่ง จากตัวอย่างคำพยากรณ์อากาศดังที่ยกมาแสดงนี้ จะเห็นได้ว่าคำศัพท์ทางเทคนิคดังที่ได้เน้นในข้อความเรียกต้องการทำความเข้าใจเบื้องต้นในระดับหนึ่งต่อผู้รับทราบคำพยากรณ์ซึ่งมักเป็นบุคคลทั่วไป โดยพื้นฐานแล้วลักษณะของคำศัพท์เทคนิคสามมารถแบ่งได้เป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 เป็นส่วนที่บรรยายสภาพซึ่งมักเป็นส่วนที่สามารถทำความเข้าใจได้ง่าย เช่น มีฝนตก มีลม มีคลื่น ส่วนที่ 2 เป็นส่วนที่บรรยายขนาดหรือน้ำหนักของสว่นแรก เป็นส่วนที่เริ่มก่อความคลุมเครือต่อความเข้าใจเชิงอัตวิสัยจนกว่าจะเทียบเกณฑ์ที่เป็นวัตถุวิสัยได้ แต่กระนั้นเองก็ยากต่อการรับรู้โดยสามัญสำนึก เช่น มีฝนตกหนัก (จำนวนน้ำฝนตกสะสม 35-90 มิลลิเมตรต่อหนึ่งวัน) มีลมแรง (ลมพัดด้วยความเร็ว 29-38 กิโลเมตรต่อชั่วโมง) มีคลื่นจัด (มีคลื่นสูง 4-6 เมตร) และในส่วนที่ 3 เป็นส่วนที่บรรยายขอบเขตพื้นที่ ซึ่งมักบอกเป็นขอบเขตในพื้นที่ผ่านอัตราของความเป็นไปได้ อันมีส่วนให้ความเข้าใจต่อการนำคำพยากรณ์ไปปรับใช้สำหรับบุคคลทั่วไปมีลักษณะพราเลือนยิ่งขึ้น เช่น เกือบทั่วไป (ร้อยละ 60-80 ของพื้นที่) บางแห่ง (ไม่ถึงร้อยละ 20 ของพื้นที่) แม้ว่าที่ผ่านมามีรายการพยากรณ์อากาศบางรายการในสื่อสาธารณะทำการประกาศคำพยากรณ์โดยปรับเปลี่ยนถ้อยคำไปเป็นอัตราเชิงตัวเลขที่เป็นหลักเกณฑ์ หรืออาจใช้ถ้อยคำอื่นนอกเหนือไปจากนี้เพื่อให้เข้าใจได้มากขึ้น แต่ก็อาจกล่าวได้ว่าการสื่อสารคำพยากรณ์ดังกล่าวยังคงมีคุณสมบัติของการวางกรอบความเป็นไปของสภาพอากาศในภาพกว้าง มากกว่าที่จะเป็นการคาดหมายที่มีความชัดเจนสำหรับการนำไปใช้ประโยชน์ ตามแบบฉบับที่มุ่งเน้นลักษณะทั่วไปของความเป็นวิทยาศาสตร์สมัยใหม่

ดังกล่าวนี้อเอง คำพยากรณ์อากาศที่เกิดขึ้นในปฏิบัติการของวิทยาศาสตร์สมัยใหม่โดยการทำงานของผู้เชี่ยวชาญอย่างนักอุตุนิยมวิทยา จึงวางอยู่บนหลักการใช้เหตุผลทางวิชาการแบบวิทยาศาสตร์เป็นพื้นฐาน ตลอดจนการหยิบใช้เครื่องมืออันเป็นวัสดุอุปกรณ์เชิงเทคโนโลยี รวมไปถึงมาตรฐานและหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ในปฏิบัติการการสร้างคำพยากรณ์ กำแพงอันสูงใหญ่ของชีทาเดลกับทั้งกล่องดำในรูปขององค์ความรู้ที่มีความเฉพาะตัว ความเชี่ยวชาญในการกะเกณฑ์และคิดคำนวณเชิงตัวเลข การใช้งานเครื่องมือในการตรวจวัดสภาพอากาศ รวมไปถึงเครือข่ายข้อมูลและคำศัพท์เฉพาะในชีทาเดล ตลอดจน

ทำให้ผูกขาดมาตรฐานว่าด้วยองค์ความรู้และปฏิบัติการอันเกี่ยวเนื่องนั้น ได้กลายเป็นตัวการสำคัญในการสร้างระยะห่างตลอดจนความรู้ความเข้าใจที่ตรงกันระหว่างนักอุดมศึกษาผู้มีอำนาจชอบธรรมในการผลิตสร้างคำพยากรณ์กับผู้คนทั่วไปในสังคมซึ่งจะได้นำคำพยากรณ์ไปปรับใช้เพื่อความเป็นอยู่ในชีวิต อันเป็นประเด็นปัญหาสำคัญดังที่จะกล่าวถึงในหัวข้อส่วนถัดไป

เจ้าเข้าทรงกับคำพยากรณ์อากาศ

หากเทียบการสร้างคำพยากรณ์อากาศผ่านปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ของกรมอุตุนิยมวิทยากับเจ้าเข้าทรงอย่างเสด็จพี่แล้ว รากฐานของการสร้างคำพยากรณ์อากาศจากปากคำของเสด็จพี่แห่งตำหนักท้ายตลาดในสถานการณ์ตั้งต้นของบทความกลับมีพื้นเพแตกต่างออกไป เนื่องจากการสร้างคำพยากรณ์ของนักอุตุนิยมวิทยาจากหน่วยงานรัฐอย่างกรมอุตุนิยมวิทยาอยู่บนฐานวิธีคิดแบบวิทยาศาสตร์ตลอดจนมีอำนาจชอบธรรมบนหลักเกณฑ์ความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านเป็นหลักคำ กล่าวคือในเบื้องต้นที่สุด ความเชื่อถือต่อคำพยากรณ์อากาศของเสด็จพี่วางอยู่บนความสามารถในการบำบัดและปิดเป่าโรคภัยให้กับชาวบ้านในละแวกนั้นมากกว่าสามรุ่น เจ้าเข้าทรงที่ชาวบ้านเรียกกันว่าเสด็จพี่ ซึ่งป้ายุพา (นามสมมติ) รับเป็นร่างทรงในปัจจุบัน เป็นจิตวิญญาณที่ปกป้องคุ้มครองผู้คนในพื้นที่เขตบางแคและเขตภาษีเจริญของกรุงเทพมหานครมาช้านาน โดยเคยเข้าทรงคุณยายและคุณแม่ของเธอเพื่อช่วยเหลือผู้คนมาเป็นลำดับ ในทางหนึ่ง การช่วยเหลือผู้คนของเสด็จพี่มีอยู่หลายด้านด้วยกัน อาทิ การตั้งชื่อให้เป็นมงคลแก่เด็กแรกเกิด การทำนายทายทักดวงชะตา โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือการช่วยรักษาและปิดเป่าโรคภัยต่าง ๆ ผ่านการประกอบพิธีกรรมและการปฐญาโดยบริกรรมคาถา ทั้งนี้ การทำนายทายทักความเป็นไปของสภาพอากาศเป็นความสามารถส่วนหนึ่งของเสด็จพี่ต่อการให้ความช่วยเหลือชาวบ้านแถบนั้น ตามคำอธิบายของป้ายุพา ดังนี้

“องค์เสด็จพี่ท่านทรงลงมาตั้งแต่รุ่นยายป้าแล้ว พอยายป้าเสียก็ทรงแม่ป้าต่อ จนมาถึงป้า...ถึงปีนี้ท่านก็ทรงป้ามาเกือบสี่สิบปีแล้ว...แต่เดิมที่ท่านช่วยคนแถบนี้ไว้มากคือช่วยรักษาโรค เจ็บไข้ได้ป่วยอะไร ท่านก็ช่วยหมด เมื่อก่อนสมัยที่ท่านทรงแม่ป้า คนที่นั่น ๆ นอน ๆ ลูกไม่ขึ้นมีญาติพี่น้องมาขอให้ท่านช่วย ท่านก็เข้าทรงลงมาปฐนํ้ามัน เขามีอลงไปกวมนํ้ามันร้อน ๆ หม้อใหญ่ ๆ แล้วไปจับไปบีบนวดพักนิ่งเขาก็พอลุกเดินได้ นํ้ามันแบบคราวก่อนที่แบ่งขวด ๆ ยังมีให้เขาอยู่เลย...ท่านช่วยคนแถบนี้ไว้อยะ ช่วยมาหลายรุ่น ดูโชคดูกลางเอยกี้มี ตั้งชื่อให้เอยกี้มี เรื่องฟ้าเรื่องฝนสมัยก่อนก็มีช่วยบ้าง แต่เพิ่งมาขอให้ช่วยกันมาก ๆ หลังจากมีตลาดนัดเนี่ยแหละ คนค้าคนขายเขามาขอให้ช่วยกัน”

อาจกล่าวได้ว่าความเชื่อถือของชาวบ้านต่อเสด็จพี่โดยพื้นฐานแล้ววางอยู่บนความสามารถในการให้ความช่วยเหลือเกี่ยวกับการปิดเป่าโรคภัยและบรรเทาความเจ็บป่วยมาแต่เดิม จากนั้นจึงค่อยขยายขยายมาสู่ความช่วยเหลือผู้คนในเรื่องอื่น ๆ สืบต่อกันมารุ่นต่อรุ่น ตลอดจนสร้างความผูกพันในรายบุคคลผ่านการตั้งชื่อให้ในนามของเสด็จพี่ โดยที่ความช่วยเหลือเกี่ยวกับการทำนายทายทักสภาพอากาศ เป็นความ

ช่วยเหลือที่เพิ่งจะเกิดขึ้นอย่างจริงจังในภายหลังเมื่อมีการเปิดตลาดนัดในละแวกใกล้เคียงท่าหนัก เหล่าพ่อค้าแม่ขายในตลาดริมถนนใหญ่แห่งหนึ่งในเขตบางแค ซึ่งโดยมากเป็นคนในพื้นที่เดิมจึงเข้ามาขอความช่วยเหลือโดยเฉพาะในช่วงฤดูฝนของแต่ละปี ด้วยเหตุว่าสภาพอากาศอย่างเรื่องฟ้าฝนเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อกิจกรรมการค้าขายภายในตลาดนัดซึ่งมีสภาพเป็นพื้นที่เปิดโล่ง โดยเฉพาะในช่วงเปิดตลาดประมาณ 16.00 น. จนถึง 19.00 น. ของทุก ๆ เย็นวันศุกร์ เสาร์ และอาทิตย์ แม้ว่าการพึ่งคำพยากรณ์อากาศของกรมอุตุนิยมวิทยาผ่านสื่อสาธารณะต่าง ๆ จะทำให้ทราบถึงสภาพอากาศที่จะเกิดขึ้นในเบื้องต้นแล้ว แต่ป้าอุ๋ (นามสมมติ) แม่ค้าขายพวงมาลัยคนหนึ่งในตลาดนัด ได้ให้ความเห็นว่าชาวพยากรณ์อากาศที่มีการประกาศไว้เป็นสิ่งที่เข้าใจยากและขาดความชัดเจนต่อการนำไปปฏิบัติจริง ตามความว่า

“ดูชาวพยากรณ์อากาศแล้วมันตรงยังงั้นหนู พุดมาแต่ละคำบ้าฟังรู้เรื่องที่ไหน...อย่างบอกว่ากรุงเทพฝนตกก็เปอร์เซ็นต์ก็บอกไป แต่ไอ้ที่ตกมันใช่ตรงนี้ไหมก็ไม่รู้ไง แล้วจะให้ป้าเฮายังไงต่อล่ะ...ดูข่าวก็ดู แต่ข่าวมันก็ไม่ช่วยบอกอะไรเรามาก...เปลี่ยนช่องไปก็เท่านั้น พุดเหมือน ๆ กันหมด ยิ่งเข้าไปอ่านในโทรศัพท์มือถือยิ่งแล้วใหญ่ แต่ละคำมันไม่ชัดว่าจะบอกอะไร...เสียเวลาอ่าน ไปรื้อยมาลัยต่อมีประโยชน์กว่า แต่อย่างว่า พอดกจริงก็ขายไม่ค่อยได้อีก”

ดังหยิบยกข้อความมานี้ จะเห็นได้ว่าระยะห่างระหว่างองค์ความรู้ของผู้สร้างและผู้นำคำพยากรณ์อากาศไปใช้ได้นำไปสู่ปัญหาเรื่องการนำไปปฏิบัติจริง ความไม่แน่นอนที่ถูกวางกรอบไว้ในความเป็นไปของสภาพอากาศได้มีส่วนสำคัญต่อความเสี่ยงตั้งแต่ใน ตลาดนัดอย่างมีนัยสำคัญ เพราะหากมีคำพยากรณ์ว่า จะมีโอกาสที่ฝนอันสัมพันธ์กับการนำไปปรับใช้คือการไม่ตั้งแผง แต่เมื่อในความเป็นจริงฝนกลับไม่ตกก็จะเท่ากับเสียโอกาสในการค้าขายไป อาจกล่าวได้ว่าคำพยากรณ์อากาศของกรมอุตุนิยมวิทยาในบริบทเช่นนี้ได้บ่งชี้ถึงอำนาจของความรู้ทางวิทยาศาสตร์ที่กลายเป็นทรงของความรู้ ซึ่งให้ความอิทธิพลเหลือของการคาดหมายจำกัดขอบเขตการดำเนินชีวิตทางเศรษฐกิจภายในตลาดนัด ดังนี้เอง การหันไปพึ่งพาคำพยากรณ์อากาศจากเสด็จพี่ของพ่อค้าแม่ขายแถบนี้ จึงมีส่วนสะท้อนให้เห็นถึงความไม่วางใจต่อสภาวะเหวี่ยงแหของข้อมูลคำพยากรณ์อากาศจากกรมอุตุนิยมวิทยาซึ่งครอบคลุมมาเป็นทรงขัง บนฐานความเข้าใจของผู้ค้าภายในตลาดนัดซึ่งเป็นบุคคลทั่วไปในทางหนึ่งด้วย ในแง่นี้ ลุงบุญมี (นามสมมติ) พ่อค้าขายน้ำหวาน และพี่โอ๋ (นามสมมติ) แม่ค้าขายข้าวแกง ได้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของสภาพอากาศและทางเลือกในการทำความเข้าใจสภาพอากาศของผู้ค้าในตลาดนัดแห่งหนึ่งผ่านบทสนทนาระหว่างกันว่า

“พ่อค้าแม่ค้าเขาก็ต้องดูว่าอากาศวันไหนเป็นยังไงบ้างหมดนั่นแหละ โดยเฉพาะฤดูฝน...จะร้อนจะหนาวไม่เท่าไร แต่ถ้าฝนมาลมมาก็เจ็หมด...ข้าวของที่เตรียมไว้ตั้งแต่หัววันอย่างกับข้าวกับปลานี้ไม่ได้เลย...คนแถวนี้เขาเลยไปพึ่งเสด็จพี่ในซอยท้ายตลาดกัน วันไหนที่เป็นวันเปิดตลาดแล้วครึ้ม ๆ หรือเสียว ๆ ว่าฝนจะตก อย่างช่วงหน้าฝนนี้ สาย ๆ เย็น ๆ ก็พาไปหาทานที่ท่าหนักกัน...ทานผูกพันกับคนแถวนี้มาก

ใครในตลาดไปขอให้ท่านช่วยเรื่องฟ้าฝน ท่านช่วยหมด...ช่วยมานานแล้วตั้งแต่เปิดตลาดใหม่ ๆ เมื่อสิบห้าปีที่แล้วน่ะ”

อย่างไรก็ดี การให้ความช่วยเหลือด้านการทำนายทายทักสภาพอากาศที่จะเกิดขึ้นในอนาคตของเสด็จพี่ โดยเฉพาะเรื่องการตกตองของฝนฟ้า จะมีลักษณะแตกต่างกันไปกันไปในแต่ละครั้ง กล่าวคือหากจะไม่มีฝนตกหรือลมพัดรุนแรง เสด็จพี่จะให้คำพยากรณ์โดยตรงว่าอากาศจะดี ไม่มีฝนตก หรือจะไม่มีลมพายุเข้าตามแต่คำพยากรณ์ในแต่ละครั้ง แต่หากเสด็จพี่พยากรณ์ว่าจะมีฝนตกหรือลมพายุพัดแรง เสด็จพี่จะชี้ให้เห็นถึงสัญญาณบางประการก่อนนำไปสู่คำพยากรณ์อากาศว่าฝนจะตกหรือจะมีพายุเข้า แต่ทั้งนี้หากมีคำพยากรณ์เช่นนี้ เสด็จพี่จะออกปากว่าหากเหล่าผู้ค้าจัดพิธีห้ามฝนโดยจ่ายค่าครูจำนวน 199 บาท พร้อมกับจัดหาดอกไม้ ธูปเทียน พวงมาลัย ผลไม้ และเหล้าขาวมาถวาย ตนเองจะไปร้องขอเทวดาฟ้าฝน พระพิรุณ และพระพายให้ช่วยยับยั้งหรือบรรเทาการลดบั่นดาลสภาพอากาศที่จะเกิดขึ้นในช่วงเย็นวันเดียวกัน ดังเช่นข้อมูลที่พี่โอให้คำอธิบายว่า

“เมื่อคราวก่อนที่เสด็จพี่ท่านประทับทรง ท่านก็จะบอกว่าให้ลองดูเมฆ ดูฟ้า ฟังเสียงนกกุก ๆ ฎ ๆ หงอย ๆ ตมกลืนอากาศให้ตึกก็รู้ช่วงเย็นนี้จะมีฝนตก ถ้าพวกเราไม่อย่ากให้ฝนตกก็ให้หาธูปแก้ดอกเทียนสองเล่ม เหล้าขาวหนึ่งขวดหรือบางทีสองขวด กับผลไม้อะไรก็ได้จัดพานมาถวายกับค่าครู 199 บาท ท่านจะทำพิธีแล้วไปช่วยขอให้เทวดาฟ้าฝน พระพาย พระพิรุณฟังเสียงชาวบ้าน...ก่อนไปก็จะมีพิธีของท่าน จูตธูปจุดเทียนท่องคาถา แล้วท่านก็ออกทรงร่างบ้ายูพา...บางครั้งที่ทำพิธีแล้วฝนตกก็มี แต่ก็เข้าใจได้ว่าเสด็จพี่ท่านคงช่วยแล้ว ที่ฝนตกอย่างน้อยก็คงบรรเทาหลงจากก่อน”

หากเทียบคำพยากรณ์อากาศที่วางอยู่บนหลักการใช้เหตุผลแบบวิทยาศาสตร์สมัยใหม่ อันมีกำแพงสูงใหญ่ของวิชาเดลเป็นปราการขวางกั้นระยะห่าง ระหว่างผู้สร้างคำพยากรณ์กับผู้นำคำพยากรณ์ไปใช้ รวมไปถึงการวางตัวบนฐานความชอบธรรมทางวิทยาศาสตร์ของนักอุตุนิยมวิทยาในฐานะผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางแล้ว การผลิตสร้างคำพยากรณ์ของเสด็จพี่ดูเหมือนจะวางตัวอยู่ในทิศทางตรงข้ามอย่างสิ้นเชิง ในมิติที่คำพยากรณ์และการจัดการความเป็นไปของสภาพอากาศของเสด็จพี่มีลักษณะสอดคล้องกับสภาแห่งสรรพสิ่ง (parliament of things) อันเชื่อมโยงและโยงใยสิ่งต่าง ๆ ตั้งแต่เจ้าเข้าทรงอย่างเสด็จพี่ผู้สร้างคำพยากรณ์ บ้ายูพาหรือร่างทรงผู้เป็นสื่อกลาง เทวดาต่าง ๆ ที่เป็นตัวแทนของธรรมชาติ พ่อค้าแม่ขายผู้จัดหาสิ่งของมาประกอบพิธีกรรมและน้อมนำคำพยากรณ์ไปปฏิบัติใช้ รวมไปถึงสัญญาณของสภาพอากาศต่าง ๆ ที่เสด็จพี่ใช้ประกอบการพยากรณ์ มาถักทอเข้าด้วยกัน แทนที่จะเป็นการตัดแยกองค์ประกอบอย่างละเอียดเพื่อค้นหากรอบความเป็นไปได้จากความสัมพันธ์ของสภาพอากาศที่แน่นอน ตลอดจนสร้างระยะห่างอย่างไม่เท่าเทียมกันระหว่างผู้สร้างกับวัสดุอุปกรณ์และผู้ใช้ คำพยากรณ์ ในแง่หนึ่ง อาจกล่าวได้ว่าอำนาจของความรู้ที่เป็นฐานให้กับคำพยากรณ์อากาศของเสด็จพี่จึงเป็นอำนาจแห่งการโยงใย (power of association) ที่ถักทอผลลัพธ์ของการกระทำจากสิ่งต่าง ๆ ร่วมกัน

(Latour 1986, 273) หรือก็คือการถักทอการมีส่วนร่วมกระทำของมนุษย์เข้ากับสภาพอากาศและปรากฏการณ์ในธรรมชาติ ซึ่งเป็นไปโดยกระทำของมนุษย์สภาพ ต่างไปจากการใช้อำนาจชอบธรรมในมาตรฐานและความเชี่ยวชาญที่นักอุตุนิยมวิทยายึดถือ ซึ่งสร้างระยะห่างระหว่างมนุษย์กับมนุษย์รวมถึงระหว่างผู้รู้และผู้ไม่รู้ ภายใต้ชุดความสัมพันธ์ที่กำหนดให้เชื่อฟังผ่านการประกาศคำพยากรณ์ออกไปเพียงทิศทางเดียว

เมื่อคำพยากรณ์จากปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ของกรมอุตุนิยมวิทยา ซึ่งมีลักษณะให้กรอบความเป็นไปได้ของสภาพอากาศในภาพกว้าง ไม่สัมพันธ์กับการนำไปใช้งานเพื่อความเป็นอยู่ของผู้ค้าภายในตลาดนัด การหันไปให้ความเชื่อถือคำพยากรณ์ของเจ้าเข้าทรงอย่างเสด็จพีจึงเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่มีโอกาสในการจัดการความเป็นอยู่ในชีวิตของตนเองโดยไม่จำกัดต่อขอบเขตคำพยากรณ์ที่กรมอุตุนิยมวิทยาวางกรอบ แม้ว่าคำพยากรณ์อากาศของเสด็จพีจะเป็นการชี้ชัดลงไปเลยว่าฝนจะตกในพื้นที่ตลาดหรือไม่ รวมไปถึงการประกอบพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องจะไม่สัมฤทธิ์ผลในบางครั้งดังที่ปรากฏในข้อความที่หยิบมาแสดง แต่ก็อาจกล่าวได้นัยสำคัญของคำพยากรณ์ดังกล่าวคือความชัดเจนที่บุคคลทั่วไปสามารถเข้าใจได้ อีกทั้งยังให้แนวทางที่แน่นอนเป็นประกันในระดับหนึ่งว่าจะจัดการกับการค้าขายในช่วงวันดังกล่าวของพวกตนอย่างไร ถึงที่สุดแล้ว ลักษณะตรงข้ามของการสร้างคำพยากรณ์ทั้งสองรูปแบบ รวมไปถึงการมีส่วนร่วมในระดับหนึ่งในของพ่อค้าแม่ขายในตลาดจึงกลายเป็นผู้ร่วมกระทำส่วนหนึ่งซึ่งเรียกร่องและจัดการให้มีคำพยากรณ์ของเสด็จพีเกิดขึ้น ต่างไปจากการสร้างคำพยากรณ์บนหลักการใช้เหตุผลและความชำนาญบนหลักการของผู้เชี่ยวชาญพร้อมกับกล่องคำภายในชีทาเดลอย่างกรมอุตุนิยมวิทยา ซึ่งมีลักษณะของการสร้างระยะห่างและกันบุคคลทั่วไปออกจากการสร้างคำพยากรณ์

อย่างไรก็ดี ประเด็นที่น่าพิจารณาต่อไปคือท่าทีของเหล่าผู้ค้าในตลาดนัดต่อการเลือกที่จะยึดถือคำพยากรณ์อากาศของเจ้าเข้าทรงอย่างเสด็จพี ท่ามกลางทัศนภาพที่สังคมสมัยใหม่ภายใต้การหนุนนำของวิธีคิดแบบวิทยาศาสตร์เล็งเห็นว่าคำพยากรณ์ดังกล่าววางอยู่บนความเชื่อที่ไร้หลักเกณฑ์ นัยสำคัญของการปะทะกันระหว่างคำพยากรณ์อากาศสองลักษณะซึ่งวางอยู่บนฐานคิดที่แตกต่างกันอย่างสิ้นเชิงดังกล่าวจึงเรียกร่องการวิเคราะห์และค้นหาจุดตัดระหว่างวิถีชีวิตของเหล่าผู้ค้า กับความสัมพันธ์ว่าด้วยการเชื่อมั่นอยู่กับคำพยากรณ์แบบใดแบบหนึ่ง ภายใต้การปะทะกันของอำนาจชอบธรรมและอำนาจแห่งการโยงโย ที่ขอบเขตของของคำพยากรณ์อากาศอันมีอำนาจแต่ละแบบจะเอื้ออำนวยต่อการยึดถือความเป็นไปของสภาพอากาศว่าเป็นความจริง

ชีวอำนาจในญาณทัศน์กับชีวการเมืองของคำพยากรณ์อากาศ

หากลองพิจารณาในอีกระดับหนึ่ง กล่าวได้ว่าคำพยากรณ์อากาศมีสถานะเป็นชุดวาทกรรมแบบหนึ่งอันประกอบขึ้นมาจากความรู้และอำนาจที่เชื่อมโยงกับความรู้ที่นั้นนำไปสู่การสถาปนาระบอบความจริง (regime of truth) ว่าด้วยความเป็นไปของสภาพอากาศในความรู้สึนึกคิดของผู้คน ผ่านการจัดการ

องค์ความรู้ภายใต้เกณฑ์ที่คอยกำหนดกรอบความรู้ความเข้าใจ ความจริงว่าด้วยความเป็นไปของสภาพอากาศจึงตกอยู่ภายใต้กรอบความรู้ความเข้าใจที่พวกเขาเชื่อถือ ท่ามกลางการไหลเวียนของวาทกรรมในญาณทัศน์นั้น ๆ ด้วย อย่างไรก็ดี สถานการณ์ตั้งต้นอันเป็นกรณีที่บทความมุ่งวิเคราะห์และทำความเข้าใจได้ปรากฏให้เห็นว่าคำพยากรณ์อากาศทั้งสองลักษณะในฐานะที่เป็นวาทกรรมดูเหมือนจะมีที่มาจากฐานความรู้ อำนาจที่คอยกำหนดความจริง รวมไปถึงปฏิบัติการที่เกี่ยวข้องในวิถีทางที่แตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง ประหนึ่งว่าญาณทัศน์อันเป็นชั้นทับถมของกรอบความรู้ได้ปรากฏอยู่ในระนาบเดียวกัน อีกทั้งยังมีลักษณะของการปะทะตอบโต้กันอยู่ในที่ ผ่านท่วงท่าความชัดเจนของคำพยากรณ์อันมีฐานอำนาจหนุนนำที่แตกต่างกัน รวมไปถึงขอบเขตและแนวทางการจัดการกับสภาพอากาศในแต่ละคำพยากรณ์ กล่าวคือความจริงว่าด้วยความเป็นไปของสภาพอากาศอันเกิดขึ้นจากความสัมพันธ์ของประกอบว่าด้วยลมฟ้าอากาศในชั้นบรรยากาศ ภายใต้วิธีคิดแบบวิทยาศาสตร์ของนักอุตุนิยมวิทยา ไม่ได้มีลักษณะที่เปิดช่องทางต่อการจัดการใด ๆ นอกเสียจากยอมรับแต่โดยดี หากเทียบกับวิธีคิดต่อความจริงจากคำพยากรณ์จากเจ้าเข้าทรงที่ว่าการเกิดขึ้นของสภาพอากาศล้วนเป็นไปโดยบังเอิญ ประกอบการการเข้าไปมีส่วนร่วมในพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องด้วยตนเอง ท่าทีของคำพยากรณ์อย่างหลังจึงมีลักษณะเปิดช่องทางให้ผู้คนสามารถดิ้นรนต่อรองบางประการกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่พวกเขาคิดว่ามีอยู่ได้โดยวิธีการต่าง ๆ รวมไปถึงยอมรับผลที่เกิดขึ้นได้ในฐานะที่ตนเองได้เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของการดิ้นรนต่อรองนั้น

ในทางหนึ่ง อาจกล่าวได้ว่าชุดวาทกรรมในรูปของคำพยากรณ์อากาศในกระบวนการผลิตสร้างของผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางอย่างนักอุตุนิยมวิทยา ผ่านองค์ความรู้และปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ของกรมอุตุนิยมวิทยา เป็นไปในแนวทางของการปกครองชีวญาณ (governmentality) อันเป็นผลรวม การคิดคำนวณ และยุทธวิธีของการใช้อำนาจภายใต้การปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ ของหน่วยงานรัฐเพื่อความเป็นอยู่ที่ดี โดยมีประชาชนเป็นเป้าหมายหลัก (Foucault 1991, 102) ในมิติของการควบคุมโดยภาพกว้างและเป็นนามธรรม หรือก็คือการทำให้ประชาชนรับเอาสิ่งที่ถือเป็นความรู้และความจริงในกระแสวาทกรรมที่รัฐรับรองเข้ามาควบคุมตนเองจากภายใน ภายใต้เกณฑ์ของสังคมสมัยใหม่ที่อิงอยู่กับองค์ความรู้แบบวิทยาศาสตร์ รวมไปถึงหลักเกณฑ์ที่แน่นอนบนฐานการคิดคำนวณเชิงตัวเลขและสถิติ การทำงานของหน่วยงานทางการอย่างกรมอุตุนิยมวิทยาซึ่งมีภาระหน้าที่ต่อสังคมในการผลิตสร้างวาทกรรมอย่างคำพยากรณ์อากาศ อันเป็นเงื่อนไขของกิจกรรมต่าง ๆ ในการดำเนินชีวิต จึงทำงานไปพร้อมกับการจัดการตนเองของผู้คนในกรอบความรู้ความเข้าใจทางวิทยาศาสตร์ ที่ไหลเวียนไปพร้อมกับการวาทกรรมอื่น ๆ ในกระแสความรู้ทางวิทยาศาสตร์ที่รัฐและสังคมโดยกว้างให้การรับรอง อำนาจชอบธรรมบนหลักเหตุผลของนักอุตุนิยมวิทยาผู้ผลิตสร้างคำพยากรณ์อากาศผ่านปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ โดยพื้นฐานแล้วจึงมีชีวอำนาจ (biopower) ของรัฐที่เข้ามาสร้าง ปรับแต่ง รวมไปถึงคำจูนชีวิต (Foucault 2003, 248) สอดแทรกตัวอยู่ในความรู้สึกนึกคิดของผู้คนในสังคมโดยทั่วไป ถึงที่สุดแล้ว การปกครองชีวญาณของรัฐที่มุ่งสถาปนาชีวอำนาจบนฐานวิธีคิดแบบวิทยาศาสตร์ จึงเข้ามารองรับอำนาจชอบธรรมของนักอุตุนิยมวิทยาบน

ฐานความรู้ความเข้าใจต่อความจริงว่าด้วยความเป็นไปโดยกำหนดของสภาพอากาศ จนความจริงนั้นกลายเป็นปกติวิสัยร่วมกันของวิถีคิดในสังคมสมัยใหม่ในเชิงกติกาด้วย

ทว่า ในอีกทางหนึ่ง หากพิจารณาวิถีชีวิตของเหล่าพ่อค้าแม่ขายในสถานการณ์ของตลาดนัดที่บทความทำการศึกษา กล่าวได้ว่าความเป็นอยู่ที่ดีของผู้ค้าเหล่านี้มีความจำเพาะต่อเงื่อนไขของสภาพอากาศเป็นพิเศษภายใต้การประกอบกิจกรรมในชีวิตทางเศรษฐกิจ คำพยากรณ์อากาศที่ถูกผลิตสร้างขึ้นผ่านปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ บนฐานการคิดคำนวณตัวเลขและหลักเกณฑ์ทางสถิติซึ่งมุ่งเน้นไปที่ภาพรวม จึงไม่ตอบสนองต่อการใช้ชีวิตในสถานการณ์เฉพาะของผู้ค้าเหล่านี้ นอกจากนี้ลักษณะของคำพยากรณ์อากาศที่กระบวนการผลิตสร้างอาศัยองค์ความรู้และเทคนิควิธีการทางวิทยาศาสตร์อันเข้มข้นในการวางกรอบความเป็นไปของสภาพอากาศ ตลอดจนสร้างระยะห่างออกไปจากองค์ความรู้ที่บุคคลทั่วไปพึงมี ส่งผลให้คำพยากรณ์อากาศดังกล่าวในฐานะวาทกรรมมีลักษณะปิดกั้นความพยายามใด ๆ ของผู้คนในการจัดการกับความเป็นไปของสภาพอากาศ รวากับเป็นกรงขังของความรู้ชุดหนึ่งที่จำกัดกรอบความพยายามในการจัดการความเป็นอยู่ในชีวิตตนเอง

ดังนั้นแล้ว คำพยากรณ์อากาศของเสด็จพี่ที่ความเป็นปกติวิสัยในสังคมสมัยใหม่เห็นว่าเป็นความเชื่อและวางตัวอยู่ตรงข้ามกับคำพยากรณ์ของกรมอุตุนิยมวิทยาอย่างสิ้นเชิง จึงเข้ามามีบทบาทต่อการดิ้นรนและต่อรองกับการคาดหมายสภาพอากาศอันเป็นเงื่อนไขของชีวิตทางเศรษฐกิจในตลาดนัด เนื่องด้วยขอบเขตของคำพยากรณ์แบบนี้วางอยู่บนฐานการมีส่วนร่วมของสิ่งต่าง ๆ อีกทั้งลักษณะปลายเปิดบนเหตุผลเชิงบันดาลยังช่วยเปิดช่องทางดิ้นรนต่อรองกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ผู้เสกสรรความเป็นไปของฟ้าฝนในโลกทางธรรมชาติผ่านการประกอบพิธีกรรมร่วมกัน ความเชื่อมั่นของเหล่าผู้ค้าในความจริงเกี่ยวกับสภาพอากาศซึ่งเกิดขึ้นจากการดลบันดาลของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ภายใต้ญาณทัศน์หรือกรอบความรู้ความเข้าใจเช่นนี้ จึงอาจพิจารณาได้ว่ามีชีวอำนาจอีกแบบหนึ่งเข้ามารองรับ โดยเป็นชีวอำนาจที่ก่อตัวขึ้นนอกเหนือไปจากการปกครองชีวญาณของรัฐ กล่าวคือหากกลุ่มพ่อค้าแม่ขายในตลาดนัดมีความตระหนักรู้ร่วมกันว่าเจ้าเข้าทรงอย่างเสด็จพี่มีความสามารถในการจัดการกับสิ่งต่าง ๆ ผ่านอำนาจเหนือธรรมชาติได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือความสามารถของเสด็จพี่ที่โดยแรกเริ่มเป็นการจัดการกับร่างกายผ่านการบำบัดรักษาและปิดเป่าโรคภัยให้กับชาวบ้านแถบตำหนักท้ายตลาดอันได้ผลสัมฤทธิ์เป็นการสืบมา คำพยากรณ์อากาศและการจัดพิธีกรรมห้ามฟ้าฝนของเสด็จพี่จึงนับได้ว่าเป็นความจริงอีกชุดหนึ่งที่อยู่ภายนอกญาณทัศน์ของสังคมสมัยใหม่ ซึ่งเหล่าพ่อค้าแม่ขายในตลาดนัดและพื้นที่แถบดังกล่าวยึดถือจนกลายเป็นปกติวิสัยของพวกเขาตนเป็นการเฉพาะในที่สุด

จุดตัดระหว่างวิถีชีวิตของเหล่าพ่อค้าแม่ขายในตลาดนัดกับความสัมพันธ์ว่าด้วยการยึดถือในพยากรณ์แบบใดแบบหนึ่ง ผ่านอำนาจที่หนุนนำและขอบเขตการจัดการของคำพยากรณ์อากาศซึ่งบทความพยายามวิเคราะห์ จึงวางอยู่ที่การสำนึกถึงความจริงว่าด้วยสภาพอากาศภายใต้ญาณทัศน์ที่

แตกต่างกัน ความเป็นปกติวิสัยของสังคมสมัยใหม่กับความเป็นปกติวิสัยอันเป็นอื่นจึงเข้าปะทะกันในระดับของการสำนึกต่อสถานการณ์ในชีวิตจริง ชีวอำนาจอย่างหลังที่รับเอาคำพยากรณ์อันขัดแย้งกับญาณทัศน์อันเป็นปกติวิสัยของสังคม ในความรู้สึกนึกคิดของพ่อค้าแม่ขายในตลาดนัดท่ามกลางกติกาสถาของสังคมสมัยใหม่ ภายใต้สถานการณ์และเงื่อนไขในการดำรงชีวิตที่มีความเฉพาะตัว จึงเผยให้เห็นชีวการเมือง (biopolitics) อันเป็นยุทธวิธีและกลไกที่ผู้คนถูกจัดการโดยความรู้ อำนาจ และการสร้างตัวตน โดยชีวการเมืองของสถานการณ์ดังกล่าวนี้ปรากฏขึ้นในรูปของการเลือกที่จะเชื่อถือคำพยากรณ์ของเสด็จพี่ที่ให้แนวทางกับชีวิตของพวกเขาเพื่อการตอบโต้กับคำพยากรณ์อากาศของกรมอุตุนิยมวิทยา ซึ่งเป็นผลรวมของความรู้และอำนาจอันครอบทับขอบเขตการดินนรณจัดการกับสภาพอากาศด้วยวิธีการอื่น คำพยากรณ์อากาศของเสด็จพี่ซึ่งก่อตัวขึ้นในอีกวิถีหนึ่งของกรอบความรู้ความเข้าใจโดยมีอำนาจแห่งการโยนโยนหนุนนำ จึงปรากฏแง่มุมของการขัดแย้งต่ออำนาจชอบธรรมของวิธีคิดแบบวิทยาศาสตร์ในรูปกรงขังของความรู้ที่ถูกวางลงมายังเหล่าผู้ค้าภายในตลาดนัด ตลอดจนจำกัดขอบเขตการดินนรณในชีวิต หาใช่เพียงแค่วางเฉยและยอมรับเรื่อยไป

ความเชื่อในวิทยาศาสตร์กับวิทยาศาสตร์ในความเชื่อ

หากพิจารณาพื้นฐานการผลิตสร้างคำพยากรณ์อากาศทั้งสองต่อไปในระดับข้อถกเถียงเชิงแนวคิดและทฤษฎี อาจกล่าวได้ว่าคำพยากรณ์อากาศของกรมอุตุนิยมวิทยาและคำพยากรณ์อากาศของเจ้าเข้าทรงอย่างเสด็จพี่วางอยู่บนฐานการใช้เหตุผลผสมผสานกันไปกับสิ่งที่เป็นความเชื่ออย่างไม่อาจแยกขาดกันโดยสิ้นเชิง ชีวอำนาจที่มุ่งรับเอาคำพยากรณ์ทั้งสองลักษณะในความรู้สึกนึกคิดของผู้คนจึงวางอยู่บนรูปแบบชีวิต (forms of life) ที่ผสมผสานวิถีของความรู้และความคิดว่าด้วยความจริงเหมือนกัน จากเหลี่ยมมุมของจุดยืนและทัศนภาพที่แตกต่างกัน (Salazar 2015, 18) การเลือกที่จะเชื่อถือคำพยากรณ์แบบใดแบบหนึ่งจึงย่อมขึ้นอยู่กับสถานการณ์และเงื่อนไขในการดำเนินชีวิตที่เฉพาะตัวบนจุดยืนและเหลี่ยมมุมที่เหมาะสมนั้น ลักษณะผสมผสานของคำพยากรณ์ที่ปรากฏในสถานการณ์ซึ่งบทความมุ่งศึกษาจึงมีลักษณะและท่าทีต่อฐานคิดในประวัติศาสตร์ของการใช้เหตุผล ตั้งแต่มิติของพัฒนาการการใช้เหตุผลทางวิทยาศาสตร์ การแยกชั้นของญาณทัศน์ในฐานะกรอบความรู้ความเข้าใจของยุคสมัย ตลอดจนการชำระล้างโลกทางสังคมของมนุษย์กับโลกทางธรรมชาติของเหล่ามนุษย์สภาพให้บริสุทธิมากขึ้นเป็นลำดับด้วย

ในเบื้องต้นที่สุด หากคำพยากรณ์อากาศของกรมอุตุนิยมวิทยาเป็นชุดของวาทกรรมที่ถูกผลิตสร้างขึ้นผ่านการใช้เหตุผลในองค์ความรู้และปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ของสังคมสมัยใหม่ อันถือเป็นกรอบความรู้ความเข้าใจขั้นบนสุดเมื่อเทียบกับประวัติศาสตร์แห่งการใช้เหตุผลของเวเบอร์ อาจตั้งข้อสังเกตได้ว่าการสร้างคำพยากรณ์อากาศบนหลักการทางวิทยาศาสตร์ ได้ปรากฏมิติเชิงคุณค่าในการตีความเพื่อสร้างคำพยากรณ์ผ่านการคาดหมายแบบจิตพิสัยของผู้เชี่ยวชาญอย่างนักอุตุนิยมวิทยา มิติเชิงคุณค่าจึงดำรงอยู่อย่างผสมผสานในคำพยากรณ์ผ่านการตัดสินใจเลือกที่จะเชื่อหรือยึดถือในประสบการณ์นัก

อุตุนิยมวิทยา โดยเฉพาะอย่างยิ่งภายใต้เงื่อนไขของแนวโน้มการเกิดภัยพิบัติซึ่งคำประกาศเตือนภัยจำเป็นต้องคำนึงถึงความปลอดภัยเป็นสำคัญ คำพยากรณ์อากาศในฐานะผลผลิตของกระบวนการทางวิทยาศาสตร์จึงไม่ได้เป็นผลผลิตอันบริสุทธิ์ของความเป็นวัตถุวิสัยที่สังคมสมัยใหม่พยายามอ้างถึงอย่างเหนียวแน่น อีกทั้งยังมิได้โยนโยไปสู่โลกทางสังคมภายนอกซีทาเดลอย่างกรมอุตุนิยมวิทยา อันเป็นอาณาบริเวณแห่งการผลิตสร้างคำพยากรณ์แต่อย่างใด ทว่ากำแพงอันสูงตระหง่านของซีทาเดลที่ขวางกั้นสร้างระยะห่าง รวมถึงขยับขยายสิทธิอำนาจในคำพยากรณ์อากาศของนักอุตุนิยมต่อผู้คนทั่วไป ได้ส่งผลให้คำพยากรณ์อากาศดังกล่าวที่ถูกผลิตสร้างขึ้นกลายเป็นความรู้บนความเป็นปกติวิสัยของสังคมที่เรียกร่องให้ผู้คนที่เชื่อถือ ดังนี้เอง ส่วนผสมของคำพยากรณ์อากาศในกระบวนการผลิตสร้างอย่างเป็นทางการเป็นเหตุผลทางวิทยาศาสตร์จึงปรากฏมิติเชิงความเชื่อในนามของคุณค่าที่นักอุตุนิยมวิทยายึดถือ ตลอดจนองค์ความรู้ที่ถูกผูกขาดแต่เพียงในซีทาเดล โดยแพร่กระจายและครอบทับลงไปยังผู้คนในสังคมที่ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าจะน้อมนำคำพยากรณ์ดังกล่าวไปใช้งาน

ในประเด็นต่อมา หากพิจารณาทิศทางของประวัติศาสตร์การใช้เหตุผลควบคู่ไปกับชั้นทับถมของโบราณคดีความรู้ จะพบว่าญาณทัศน์ของยุคสมัยต่าง ๆ แยกชั้นผ่านการทับถมของกรอบความรู้ความเข้าใจใหม่ ๆ ที่มีคามเป็นเหตุผลมากกว่าในวิธีคิดแบบวิทยาศาสตร์สมัยใหม่ แต่หากพิจารณาคำพยากรณ์อากาศของเสด็จฟ้าในชั้นต้น อาจกล่าวได้ว่าคำพยากรณ์ดังกล่าวจัดอยู่ในญาณทัศน์ชั้นแรกที่อธิบายความเป็นไปของสภาพอากาศว่าเกิดขึ้นโดยบันดาลของเทพเจ้าและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ แต่หากพิจารณาลงไปในระดับหนึ่ง จะพบว่าคำพยากรณ์ของเจ้าเข้าทรงอย่างเสด็จฟ้าได้เผยให้เห็นถึงร่องรอยเกี่ยวกับสภาพอากาศผ่านการสังเกตองค์ประกอบเชิงลมฟ้าอากาศอย่างหยาบ ๆ รวมไปถึงสัญญาณของสภาพอากาศในกรอบความรู้ความเข้าใจแบบญาณทัศน์ชั้นที่สอง การปรากฏขึ้นของคำพยากรณ์อากาศโดยเจ้าเข้าทรงท่ามกลางสังคมสมัยใหม่ในสถานการณ์ที่บทความศึกษา นอกจากจะเป็นการเผยให้เห็นถึงช่วงชั้นที่ญาณทัศน์ชั้นล่างเลื่อมล้ำขึ้นมาอย่างขึ้นบนแล้ว ยังเป็นการแสดงให้เห็นถึงการผสมคลุกเคล้ากันของญาณทัศน์ชั้นแรกและชั้นที่สองอย่างแยกไม่ออก กรอบความรู้ความเข้าใจที่สังคมสมัยใหม่เห็นว่าเป็นความเชื่อดังกล่าวถึงจึงปรากฏร่องรอยการสังเกตแบบแผนของสิ่งต่าง ๆ รอบตัวในเชิงประจักษ์เพื่อสร้างคำพยากรณ์โดยคาดหมาย อันมีลักษณะเป็นรกรากทางความคิดแบบวิทยาศาสตร์สมัยใหม่ผสมปนเปอยู่ด้วย

สำหรับประเด็นสุดท้าย พื้นฐานการจัดการสร้างคำพยากรณ์อากาศในระดับข้อถกเถียงเชิงแนวคิดและทฤษฎีดังอภิปรายมานี้จึงเผยให้เห็นรูปลักษณะอันผสมผสานของสิ่งต่าง ๆ อย่างไม่อาจแยกออกจากกันได้ อย่างบริสุทธิ์ผุดผ่อง ผ่านการชำระล้างโลกทางธรรมชาติและโลกทางสังคมได้อย่างสิ้นเชิง ดังเช่นความเป็นไปของสภาพอากาศอันเป็นปรากฏการณ์ในโลกทางธรรมชาติได้เข้ามาเป็นเงื่อนไขการดำเนินชีวิตของผู้คนในโลกทางสังคม เช่นเดียวกับรูปลักษณะของคำพยากรณ์อากาศแบบสังคมก่อนสมัยใหม่ที่ดำรงอยู่ร่วมกันกับคำพยากรณ์อากาศของสังคมสมัยใหม่ อีกทั้งยังมีมิติของการฝังตัวแทรกซึมระหว่างกันของกรอบ

ความรู้ความเข้าใจในเชิงวิทยาศาสตร์และในเชิงความเชื่อ ตามที่ปรากฏเป็นความเชื่อของวิทยาศาสตร์ในคำพยากรณ์อากาศของกรมอุตุนิยมวิทยา เช่นเดียวกับวิทยาศาสตร์ของความเชื่อในคำพยากรณ์ของเจ้าเข้าทรงอย่างเสด็จพี่ในท้ายที่สุดเช่นเดียวกัน

สรุป

จากสถานการณ์ตั้งต้นอันเป็นประเด็นปัญหาของข้อเขียนชิ้นนี้ จะเห็นได้ว่าคำพยากรณ์อากาศซึ่งถูกผลิตสร้างขึ้นบนฐานองค์ความรู้และปฏิบัติการอันเป็นระบบระเบียบของกรมอุตุนิยมวิทยาภายใต้กรอบความรู้ความเข้าใจของวิทยาศาสตร์สมัยใหม่ มีลักษณะของการทำนายทายทักสภาพอากาศในภาพรวมผ่านการคิดคำนวณเชิงตัวเลข รวมไปถึงการเปรียบเทียบเชิงสถิติเป็นพื้นฐาน อีกทั้งยังมีลักษณะของการปิดกั้นและสร้างระยะห่างระหว่างผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางอย่างนักอุตุนิยมวิทยาผู้สร้างคำพยากรณ์กับผู้คนทั่วไปในสังคม คำพยากรณ์ดังกล่าวจึงสัมพันธ์กับสิทธิอำนาจด้วยความรู้ความเชี่ยวชาญบนหลักเหตุผลที่ครอบงำลงมายังคนทั่วไปในช่วงชั้นที่ญาณทัศน์ของวิทยาศาสตร์สมัยใหม่คอยบงการความจริงเกี่ยวกับสภาพอากาศในความเป็นปกติวิสัยของสังคม ทว่า ภายใต้สถานการณ์เฉพาะของเหล่าพ่อค้าแม่ขายในตลาดนัดที่เป็นพื้นที่เปิดโล่ง ความเป็นไปของสภาพอากาศ โดยเฉพาะการตกตองของฝนฟ้าได้กลายเป็นเงื่อนไขสำคัญของชีวิตทางเศรษฐกิจของการทำมาค้าขาย คำพยากรณ์อากาศของกรมอุตุนิยมวิทยาที่อุดมไปด้วยปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์และคำศัพท์ทางเทคนิคอันยากต่อการทำความเข้าใจสำหรับบุคคลทั่วไป อีกทั้งยังให้ความสำคัญกับการคาดหมายโดยภาพรวม จึงไม่สอดคล้องกับการนำคำพยากรณ์ไปใช้เป็นแนวทางดำเนินชีวิตของผู้คนในสถานการณ์ดังกล่าว

การหันไปเชื่อถือคำพยากรณ์อากาศจากปากคำของเจ้าเข้าทรงอย่างเสด็จพี่แห่งตำหนักท้ายตลาดของเหล่าพ่อค้าแม่ขายในตลาดนัดจึงปรากฏขึ้นในหนทางที่ต่างไปจากการหาทางออกจากกรงขังของความรู้ที่ครอบงำชีวิตทางเศรษฐกิจของคนกลุ่มนี้ นอกจากนี้อำนาจแห่งการโยงโยยสิ่งต่าง ๆ ตั้งแต่มนุษย์ไปจนถึงอมนุษย์สภาพ โดยตัดข้ามโลกทางสังคมและโลกทางธรรมชาติ ในแง่ของการเข้าร่วมกระทำต่อการผลิตสร้างและหนุนนำคำพยากรณ์ รวมถึงการจัดการกับความเป็นไปของสภาพอากาศ ซึ่งหลักการใช้เหตุผลโดยบันดาล มิใช่โดยกำหนด ที่ครอบงำความรู้ความเข้าใจเช่นนี้เปิดช่อง จึงแสดงนัยชัดขึ้นต่ออำนาจขอบธรรมของนักอุตุนิยมวิทยาที่กดทับลงมาด้วยการไม่ยึดถือคำพยากรณ์อากาศของกรมอุตุนิยมวิทยาโดยชีวอำนาจของเหล่าพ่อค้าแม่ขายในตลาดซึ่งถือเอาอำนาจเหนือธรรมชาติของเสด็จพี่เป็นความจริงจากพื้นฐานความช่วยเหลือกูด้านอื่น ๆ อย่างการประกอบพิธีปฐมนิยา หรือนำบัดรักษาปัดเป่าโรคภัย อันพ้นไปจากชีวอำนาจในการปกครองชีวิตญาณของญาณทัศน์กระแสหลักในสังคมสมัยใหม่ ได้เข้ามาบีบคั้นสำคัญในการรับเอาคำพยากรณ์ของเจ้าเข้าทรงเข้ามาเชื่อถือ สาระของการปฏิเสธคำพยากรณ์อากาศของกรมอุตุนิยมวิทยาบนฐานคิดแบบวิทยาศาสตร์สมัยใหม่จึงเป็นอีกชีวการเมืองในอีกวิถีหนึ่งที่ชีวอำนาจอัน

เป็นอื่นไปจากความเป็นปกติวิสัย นำมาซึ่งหนทางในการต่อสู้ดิ้นรนออกจากกรงขังเหล็กของเหตุผล โดยการแสวงหาทางออกเพื่อความเป็นอยู่ที่ดีของเหล่าผู้ค้าภายใต้สถานการณ์ของพวกเขา

เช่นนี้แล้ว หากลาตัวร์เห็นว่าธรรมเนียมสมัยใหม่เป็นสิ่งที่เข้ามาบดบังรูปลักษณ์อันผสมผสานของสิ่งต่าง ๆ ดังเช่นความเชื่อในวิทยาศาสตร์และวิทยาศาสตร์ในความเชื่อ อีกทั้งยังแยกโลกทางสังคมออกจากโลกทางธรรมชาติ ผ่านกระบวนการจัดจำแนกแยกแยะสิ่งต่าง ๆ ในธรรมชาติเพื่อชำระล้างให้บริสุทธิ์บนหลักการใช้เหตุผลแบบวิทยาศาสตร์ที่เพิ่มขึ้นเป็นลำดับ บนฐานคิดดังกล่าวนี้ ข้อเขียนจึงเสนอว่าการพิจารณาลักษณะอันผสมผสานของคำพยากรณ์อากาศของเจ้าเข้าทรงอย่างเสด็จฟี ภายใต้อำนาจแห่งการเชื่อมร้อยสิ่งต่าง ๆ เข้าด้วยกัน ได้กลายเป็นทางออกหนึ่งของการถูกปิดกั้นโดยคำพยากรณ์อากาศของกรมอุตุนิยมวิทยาบนหลักการใช้เหตุผลแบบวิทยาศาสตร์สมัยใหม่ ตลอดจนการครอบทับโดยสิทธิอำนาจของผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางอย่างนักอุตุนิยมวิทยา ซึ่งคอยพันนาการขอบเขตการใช้ชีวิตทางเศรษฐกิจของเหล่าพ่อค้าแม่ขายในตลาดนัด นอกจากนี้ข้อเขียนยังเสนอต่อไปว่าภายใต้ความเป็นปกติวิสัยที่การปกครองชีวิตญาณของรัฐสถาปนาชีวิตอำนาจในรูปของการปกครองอันมีความเป็นอยู่ที่ดีของผู้คนเป็นเหตุผล โดยมีช่วงชั้นของญาณทัศน์ที่องค์ความรู้แบบวิทยาศาสตร์สมัยใหม่กลายเป็นวาทกรรมครอบงำและไหลเวียนอยู่ในสังคมที่คอยบงการความรู้และความจริง การปรากฏตัวของชีวิตอำนาจในญาณทัศน์ยุคก่อนอันมีลักษณะผสมผสานคลุกเคล้า ได้เข้ามาสนับสนุนการรับเอาวาทกรรมอันพ้นไปจากวิธีคิดแบบวิทยาศาสตร์สมัยใหม่เข้ามาปะทะตอบโต้กับชุดวาทกรรมหลักอย่างมีพลัง โดยมีความเฉพาะตัวของสถานการณ์เป็นบริบทเอื้ออำนวย

พ้นไปจากหลังจากการวิเคราะห์นี้ เมื่อยามที่ดวงตะวันเคลื่อนคล้อยไปยังทิศตะวันตกจนใกล้ลับขอบฟ้า สายลมเอื่อย ๆ ยามเย็นก็ได้พัดเป่ามวลเมฆมืดทึบไปจากอาณาบริเวณของตลาดนัดอีกครั้งหนึ่ง บรรยากาศของการค้าขายและจับจ่ายไม่ใกล้ไม่ไกลจากตึกตักทายตลาดกลับมาครึกครื้นอย่างโล่งอกโล่งใจเช่นเดียวกับวันก่อน ๆ คำพยากรณ์จากปากคำของเสด็จฟีต่อความเป็นไปของสภาพอากาศในพื้นที่เล็ก ๆ เมื่อเทียบกับแผนที่อากาศอันกว้างใหญ่ต่อการสร้างคำพยากรณ์ของกรมอุตุนิยมวิทยา ได้ขยับขยายขอบเขตและความคาดหวังในการจัดการตนเองภายใต้กรอบความรู้ความเข้าใจที่เหล่าผู้ค้ายึดถืออยู่ องค์ความรู้แบบวิทยาศาสตร์สมัยใหม่ซึ่งถูกผูกขาดการปฏิบัติหน้าที่ต่อผู้คนไว้โดยหน่วยงานทางการของรัฐ ได้เผยโฉมให้เห็นถึงลักษณะปิดกั้นและครอบทับจากศูนย์กลางของการผลิตสร้างความรู้เพียงแห่งเดียว หาใช่อำนวยความสะดวกสบายแก่ผู้คนโดยเชื่อฟัง ตลอดจนสร้างความเป็นอยู่ที่ดีโดยไม่จำเป็นต้องดิ้นรนเสมอไป กล่าวถึงที่สุดแล้ว สถานการณ์ว่าด้วยคำพยากรณ์กับสภาพอากาศในวันนี้จึงเป็นประจักษ์พยานและจินตภาพได้ถึงมนต์เสน่ห์ในนามของอำนาจแห่งการเชื่อมร้อยที่ถักทอสิ่งต่าง ๆ ตัดข้ามปริมาณทลในอาณาบริเวณจนกลายเป็นเสื้อคลุมอันบางเบาของนักบุญ ซึ่งยังคงดำรงอยู่ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงของยุค

สมัย ไม่ต่างไปจากการนำพาเหล่าผู้ค้าในตลาดซึ่งรับเสด็จลุมมาสวมิไสเพื่อสร้างหนทางผ่านออกจากกรุง
ซังของความร่ำรวยในนามของอำนาจชอบธรรมบนหลักวิทยาศาสตร์ได้อย่างมีพลัง

References

- Downey, Gary Lee, and Joseph Dumit, eds. 1997. **Cyborgs and Citadels: Anthropological Intervention in Emerging Sciences and Technologies**. Ann Arbor, MI: School of American Research, University of Michigan Press.
- Foucault, Michel. 2002. **The Archaeology of Knowledge**. Translated by A.M. Sheridan Smith. London: Routledge.
- 1991. "Governmentality." In **The Foucault Effect: Studies in Governmentality**, edited by Graham Burchell, Colin Gordon and Peter Miller, 87-104. London: Harvester Wheatsheaf.
- 2003. **"Society Must Be Defended": Lectures at the College de France, 1975-76**. Edited by Mauro Bertani and Alessandro Fontana. Translated by David Macey. New York: Picardo.
- Harper, Kristine C. 2008. **Weather by the Numbers: The Genesis of Modern Meteorology**. Cambridge, MA: The MIT Press.
- Latour, Bruno. 1986. "The Powers of Association." In **Power, Action, and Belief: A New Sociology of Knowledge?**, edited by John Law, 264-280. London: Routledge & Kegan Paul.
- 1987. **Science in Action: How to Follow Scientists and Engineers through Society**. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- 1993. **We Have Never Been Modern**. Translated by Catherine Porter. New York: Harvester Wheatsheaf.
- Lee, Laura. 2006. **Blame It on the Rain: How the Weather Has Changed History**. New York: HarperCollins.
- Salazar, Carles. 2015. "Introduction: Science, Religion and Forms of Life." In **Religion and Science as Forms of Life: Anthropological Insights into Reason and Unreason**, edited by Carles Salazar and Joan Bestard, 1-22. New York: Berghahn Books.
- Smith, Stephen Anthony. 2008. "Introduction." **Past and Present** 199(Supplement 3): 7-55.
- Taub, Liba Chaia. 2003. **Ancient Meteorology**. London: Routledge.
- Weber, Max. 2005. **The Protestant Ethic and the Spirit of Capitalism**. London: Routledge.